

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 10.11.2020 № 30-2

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання субвенцій з
державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової
компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких
категорій осіб**

Київ 2021

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ / АБРЕВІАТУР	3
ПРЕАМБУЛА	7
ВСТУП	9
РЕЗЮМЕ	10
I. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАДАННЯМ СУБВЕНЦІЙ НА ВИПЛАТУ ГРОШОВОЇ КОМПЕНСАЦІЇ ЗА НАЛЕЖНІ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЖИЛІ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ	11
1.1. Основні підстави надання грошової компенсації	11
1.2. Нормативне врегулювання порядку та умов надання субвенцій	12
1.3. Нормативне врегулювання порядку виплати грошової компенсації	15
Висновок до розділу I	16
II. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ	17
2.1. Обґрунтованість визначення та розподілу субвенцій	17
2.2. Повнота визначення показників опосередкованої вартості спорудження житла.....	20
Висновок до розділу II.....	22
III. ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ ВИКОРИСТАННІ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ.....	23
3.1. Повнота використання коштів субвенцій	23
3.2. Законність та ефективність використання грошової компенсації.....	24
3.2.1. Неефективне управління бюджетними коштами.....	24
3.2.2. Неефективне використання бюджетних коштів	25
3.2.3. Порушення норм законодавства	27
Висновок до розділу III.....	43
IV. НАСЛІДКИ НЕДОСКОНАЛОСТІ НОРМАТИВНИХ АКТІВ	44
Висновок до розділу IV	56
V. СОЦІАЛЬНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ.	56
Висновок до розділу V.....	59
ВИСНОВКИ.....	59
ПРОПОЗИЦІЇ.....	64
ДОДАТКИ.....	68

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ / АБРЕВІАТУР

БКУ	- Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 (із змінами та доповненнями)
ВПО	- внутрішньо переміщена особа
ЄДАРП	- Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги
ЄІБД ВПО	- Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб
ЖКУ	- Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464 (із змінами та доповненнями)
Закон № 796	- Закон України від 28.02.1991 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (із змінами та доповненнями)
Закон № 978	- Закон України від 19.06.2003 № 978 «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»
Закон № 1560	- Закон України від 18.09.1991 № 1560 «Про інвестиційну діяльність» (із змінами та доповненнями)
Закон № 2658	- Закон України від 12.07.2001 № 2658 «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»
Закон № 3425	- Закон України від 02.09.1993 № 3425 «Про нотаріат»
Закон № 3551	- Закон України від 22.10.1993 № 3551 «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (із змінами та доповненнями)
Інструкція № 561	- Інструкція про встановлення груп інвалідності, затверджена наказом МОЗ від 05.09.2011 № 561 (zareestrovano в Мін'юсті 14.11.2011 за № 1295/20033)
ІСОІ	- Інтегрована система обміну інформацією
ККУ	- Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341 (із змінами та доповненнями)
ПКУ	- Податковий кодекс України від 02.12.2020 № 2755 (із змінами та доповненнями)
Положення № 1317	- Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1317
Порядок № 174	- Порядок визначення та застосування показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, затверджений наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури

від 27.09.2005 № 174 (zareєстровано в Мін'юсті 12.10.2005 № 1185/11465)

Порядок
№ 302	- Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.1994 № 302
Порядок
№ 413	- Порядок надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 413
Порядок
№ 509	- Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509
Порядок
№ 685	- Порядок надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх проведення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 685
Порядок
№ 740	- Порядок надання статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», деяким категоріям осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 № 740
Порядок
№ 819	- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 819
Порядок
№ 1127	- Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1127 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 № 553)
Порядок
№ 1740	- Порядок сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських

- операцій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740
- Порядок виплати № 206 - Порядок виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які брали участь в Революції Гідності, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 206
- Порядок виплати № 214 - Порядок виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які брали участь у бойових діях на території інших держав, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 214
- Порядок виплати № 280 - Порядок виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280
- Порядок виплати № 719 - Порядок виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення деяким категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719
- Порядок та умови № 206 - Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які брали участь в Революції Гідності, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 206
- Порядок та умови № 214 - Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які брали участь у бойових діях на території інших держав, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 214
- Порядок та умови № 280 - Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність

України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280

Порядок та умови № 719	- Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719
Постанова № 206	- Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 206 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які брали участь в Революції Гідності, а також членів їх сімей»
Постанова № 214	- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 214 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які брали участь у бойових діях на території інших держав, а також членів їх сімей»
Постанова № 280	- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280 «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»
Постанова № 719	- Постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей»
Правила № 207	- Правила реєстрації місця проживання, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207
Правила № 470	- Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, затверджені постановою Ради Міністрів УРСР та Української республіканської ради професійних спілок від 11.12.1984 № 470
УБД	- учасник бойових дій
учасник АТО/ООС	- учасник антитерористичної операції, забезпечення її проведення чи здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпечення їх здійснення
ЦКУ	- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 (із змінами та доповненнями)

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) (далі – аудит): статті 4, 7 і 15 Закону України «Про Рахункову палату», План роботи Рахункової палати на 2020 рік, доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати на забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 02.12.2019 № 18-65.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо обґрунтованості планування, розподілу, своєчасності і повноти перерахування, ефективності та законності використання коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб.

Предмет аудиту:

1. Кошти субвенцій у 2017–2019 роках за КПКВК 2511120, 2511190, 2511200, 2511210; у 2020 році – за КПКВК 1511040, 1511050, 1511060, 1511070.

Назви бюджетних програм, які досліджувалися під час аудиту, наведено у Додатку 1 до Звіту.

2. Нормативно-правові, розпорядчі акти та інші документи, які регламентують порядок визначення вартості житла; правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов; планування, надання та використання коштів субвенцій; статистична, фінансова, бюджетна звітність та інформація про стан надання та використання коштів субвенцій, визначення вартості житла, ведення обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

Масштаб аудиту: аналіз правильності визначення та розподілу, своєчасності і повноти перерахування та використання коштів субвенцій у 2017 році – **493,6** млн грн, 2018 році – **854,5** млн грн, 2019 році – **619,1** млн грн, 2020 році – **611,2** млн грн, у тому числі з проведенням перевірки законності та ефективності призначення та виплати грошової компенсації **425 ветеранам війни**¹ (7 відс. загальної кількості осіб, яким призначено грошову компенсацію) на суму **494,3 млн гривень**.

Об'єкти аудиту: Міністерство соціальної політики України, Міністерство у справах ветеранів України, Міністерство розвитку громад та територій України та **29 об'єктів** у регіонах (виконавчі комітети: Броварської міської ради Київської області, Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, Кременчуцької міської ради Полтавської області (у тому числі Комунальне підприємство "Квартирне управління" Кременчуцької міської ради), Полтавської міської ради (у тому числі Управління майном комунальної власності міста), Соборної районної у місті Дніпрі ради; департаменти: житлового господарства та інфраструктури Львівської міської ради, соціального захисту населення Дніпропетровської, Київської, Львівської, Полтавської облдержадміністрацій, соціального захисту населення та питань АТО виконавчого комітету Кременчуцької міської ради Полтавської області,

¹ Учасники АТО/ООС – 289, ВПО з числа ветеранів війни – 87, УБД на території інших держав – 42, учасники Революції Гідності – 7 справ.

соціальної політики Дніпровської міської ради та Київської міськдержадміністрації, соціальної та сімейної політики Одеської облдержадміністрації; Печерська районна в місті Києві державна адміністрація; управління: праці та соціального захисту населення Печерської та Шевченківської районних в місті Києві держадміністрацій, праці, сім'ї та соціального захисту населення виконавчого комітету Бердичівської міської ради, соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради, соціального захисту населення Білгород-Дністровської, Біліївської, Броварської, Горішньоплавнівської міських рад, соціального захисту населення виконавчого комітету Київської та Шевченківської районних в м. Полтаві рад, соціального захисту населення Дніпровської, Біліївської, Києво-Святошинської райдержадміністрацій, соціального захисту населення та охорони здоров'я Білгород-Дністровської районної державної адміністрації.

Надсилення запитів до **36** державних органів та громадських організацій².

Критерії оцінки:

щодо оцінки ефективності використання коштів:

продуктивності – співвідношення між результатами діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів і використаними для досягнення таких результатів коштами бюджету;

результативності – встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядника та одержувача бюджетних коштів запланованим результатам;

економності – встановлення стану досягнення розпорядником та одержувачем таких коштів запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

законності – дотримання законодавчих і нормативно-правових актів при прийнятті управлінських рішень уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі розподілу та використання коштів субвенцій;

щодо законності прийняття управлінських рішень – відповідність вимогам законодавства управлінських рішень, що приймалися

² Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Антитерористичний центр при СБУ, Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Західного, Південного, Центрального регіонів України, Офіс Генерального прокурора, Генеральний штаб ЗСУ, Головне управління розвідки Міноборони, Державна кримінально-виконавча служба України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна спеціальна служба транспорту, Державне космічне агентство України, ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України», Європейський інформаційно-дослідницький центр, МВС, МЗС, Міноборони, МОЗ, Мінрегіон, Мінсоцполітики, Мінветеранів, Мін'юст, Національна гвардія України, Національна поліція України, Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні, СБУ, Служба зовнішньої розвідки України, Управління державної охорони України, ГО «Асоціація ветеранів АТО України», «Українська Спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів)», «Всеукраїнське об'єднання ветеранів», «Організація ветеранів України», ГС «Всеукраїнське об'єднання учасників бойових дій та волонтерів АТО».

уповноваженими органами в процесі планування, розподілу і використання бюджетних коштів.

Період проведення аудиту: 2017–2019 роки та 6 місяців 2020 року.

Методи проведення аудиту: аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що визначають порядок визначення, надання, розподілу та використання коштів субвенцій; аналіз методів організації роботи об'єктів аудиту щодо забезпечення ефективного планування та використання коштів субвенцій; аналіз результатів діяльності об'єктів аудиту щодо розподілу та використання коштів субвенцій; документальна перевірка стану призначення та виплати грошової компенсації; аналіз показників статистичної, фінансової, бюджетної звітності, що стосуються предмета аудиту; отримання пояснень від посадових осіб об'єктів аудиту та відповідей на запити; аналіз матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань тощо; опитування деяких категорій осіб щодо механізму грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення.

За результатами контрольних заходів складено **32** акти.

ВСТУП

Починаючи з 2014 року перед Україною постали нові соціальні виклики, які є результатом збройної агресії Російської Федерації та тимчасової окупації окремих територій держави. Серед таких викликів – необхідність налагодження ефективної системи соціального захисту осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, а також членів сімей загиблих (тих, хто пропав безвісти), померлих учасників АТО/ООС.

Разом з тим тривалість збройного конфлікту спонукає державу до пошуку довготривалих рішень для забезпечення інтеграції ВПО в приймаючі громади.

Серед найбільш запитуваних ветеранами війни та ВПО засобів соціального захисту є забезпечення реалізації закріпленого за ними в законодавстві права на поліпшення житлових умов.

Для реалізації цього права державою щорічно, починаючи з 2017 року, передбачаються в бюджеті кошти субвенцій місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб. Право на отримання такої компенсації мають учасники АТО/ООС, АТО/ВПО, ООС/ВПО, постраждалі Революції Гідності, УБД на території інших держав, а також члени їх сімей, які **визнані особами з інвалідністю внаслідок війни, потребують поліпшення житлових умов та перебувають на квартирному обліку.**

За рахунок цих коштів ветерани війни мають право **придбати житло** у прийнятих в експлуатацію житлових будинках на первинному та вторинному ринку нерухомості або інвестувати в об'єкти житлового будівництва.

У цілому за 2017–2019 роки та I півріччя 2020 року виплачено грошової компенсації на суму **1,9 млрд гривень.**

Водночас значна кількість ветеранів війни до цього часу перебуває в очікуванні безоплатного отримання житла. За даними Мінветеранів станом на 1 серпня 2019 року на квартирному обліку в органах місцевого самоврядування перебувало **понад 20 тисяч ветеранів війни** з числа учасників АТО/ООС, близько **3 тис.** ветеранів війни з числа переселенців та більше **7 тис.** воїнів-інтернаціоналістів. Крім того, за даними Мінсоцполітики на сьогодні зареєстровано понад **1,4 мільйона** ВПО, щодо яких також не визначено достатньо можливостей для реалізації прав на житло.

Зважаючи на значні обсяги видатків з державного бюджету на надання грошової компенсації, а також соціальну значущість цього питання, проведення аудиту за цією тематикою є актуальним.

Аудит за цією проблематикою Рахунковою палатою проведено вперше.

РЕЗЮМЕ

Результати аудиту засвідчили, що механізм надання у 2017–2019 роках субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб забезпечив реалізацію закріплених законодавством прав ветеранів війни на житло.

За цей час в умовах збройної агресії проти України держава спромоглася вперше виділити ветеранам війни досить значну суму коштів. У результаті **понад 2 тис.** учасників АТО/ООС, постраждалих Революції Гідності, УБД на території інших держав придбали своє власне житло. Це стало певною компенсацією громадянам за їх участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також важливою підтримкою сімей осіб, які постраждали під час цих подій.

Водночас запроваджений механізм надання грошової компенсації **створив умови для зловживань** своїм правом ветеранів війни на отримання грошової компенсації та посадових осіб місцевих органів влади службовим становищем при прийнятті рішень про взяття громадян на квартирний облік, призначенні грошової компенсації та визначенні її розміру.

Як наслідок, посадовими особами вказаних органів здійснено значну кількість порушень вимог законодавства при призначенні та виплаті грошової компенсації, взятті громадян на квартирний облік на загальну суму **32,5 млн грн** (майже 7 відс. фактично перевірених коштів), з нанесенням матеріальної шкоди (збитків) державі на суму **5,6 млн грн** та завданням **матеріальної шкоди 51 громадянину** на суму **5 млн гривень**. Через недосконалість норм законодавства щодо способів придбання житла створено умови для втрати громадянами цієї категорії житла вартістю **15 млн гривень**.

Разом з тим у зв'язку із незастосуванням на території України провідного зарубіжного досвіду щодо інших видів фінансування, відмінних від надання грошової компенсації, існуючі житлові проблеми значної кількості ветеранів війни роками не будуть вирішені.

Вказані та інші питання комплексно висвітлені в цьому тематичному звіті.

I. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАДАнням СУБВЕНЦІЙ НА ВИПЛАТУ ГРОШОВОЇ КОМПЕНСАЦІЇ ЗА НАЛЕЖНІ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЖИЛІ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ

1.1. Основні підстави надання грошової компенсації

Згідно зі статтею 47 Конституції України **кожен має право на житло**. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. **Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою** та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Відповідно до статті 4 Закону № 3551, який визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них, до ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни.

Учасникам війни, постраждалим учасникам Революції Гідності, учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них, надаються пільги у вигляді першочергового забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов (статті 12, 14 і 16¹); особам з інвалідністю внаслідок війни та особам, на яких поширюється чинність цього Закону – позачергового забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов (статті 13 і 15); особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною – першочергового поліпшення житлових умов при наданні житла у будинках державного, у тому числі відомчого, і громадського житлового фонду з наданням при цьому додаткової жилої площі до 20 квадратних метрів.

*Довідково. Разовості щодо надання пільг із забезпечення жилою площею в Законі № 3551 не визначено. Натомість, наприклад, відповідно до Закону № 796 окремі громадяни з числа осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, мають право скористатися пільгою з позачергового забезпечення жилою площею **лише один раз**.*

Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію Закону № 3551, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів (стаття 17).

У статтях 1, 9 і 48¹ ЖКУ передбачено право громадян на одержання за їх бажанням грошової компенсації за належне для отримання жиле приміщення для категорій громадян, визначених законом.

У законах про Державний бюджет України на 2017, 2018, 2019 і 2020 роки передбачено надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій на виплату **грошової компенсації** за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб з числа ветеранів війни. При цьому **серед переліку видатків**, що здійснюються з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, а також видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів,

визначених в статтях 89–91 БКУ, **видатки на виплату грошової компенсації** ветеранам війни за належні для отримання жилі приміщення **відсутні**.

У пункті 20⁴ частини першої статті 91 БКУ до видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів, віднесено, зокрема, інші передбачені законодавством **пільги**, що надаються ветеранам війни; особам, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; вдовам (вдівцям) та батькам померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; постраждалим учасникам Революції Гідності.

*Довідково. В Законі № 3551 відсутнє значення термінів «пільга» і «компенсація». Відповідно до термінологічного словника інформаційно-аналітичної системи ЛІГА:ЗАКОН **пільги** трактуються як **переваги**, додаткові права, що надаються певним категоріям громадян або організаціям, підприємствам, регіонам (наприклад, часткове чи повне звільнення від обов'язкових платежів, податків, зборів); **компенсаційні виплати** – суми для **відшкодування** працівникам додаткових витрат, пов'язаних з виконанням трудових зобов'язань (наприклад, під час відряджень – виплата добоових) або в разі переведення на роботу в іншу місцевість (наприклад, одноразова допомога). Враховуючи це, **перевагою** (пільгою) для ветеранів війни у значенні Закону № 3551 є **першочерговість** (**позачерговість**) забезпечення житлом (поліпшення житлових умов). **Компенсацією** же може виступати **відшкодування** витрат на придбання житла.*

Отже, оскільки Законом № 3551 та БКУ регламентовано **фінансування витрат з надання пільг** у вигляді забезпечення житлом ветеранів війни, а не виплату їм грошової компенсації, передбачення в законах України про Державний бюджет України на 2017, 2018, 2019 і 2020 роки видатків на **виплати грошової компенсації** за належні для отримання жилі приміщення не узгоджується з нормами вказаного закону та БКУ.

1.2. Нормативне врегулювання порядку та умов надання субвенцій

Порядки та умови надання субвенцій затверджені Постановами №№ 206, 214, 280, 719. **Механізм** надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення є **однаковим** для учасників АТО/ООС, Революції Гідності, УБД на території інших держав та ВПО з числа ветеранів війни. **Основна відмінність** у порядках та умовах надання субвенцій полягає **в категоріях отримувачів** грошової компенсації.

Головним розпорядником коштів субвенцій та відповідальним виконавцем бюджетних програм за всіма порядками визначено **Мінветеранів**³. Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня – структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних та Київської міської держадміністрацій та структурні підрозділи з питань соціального захисту

³ До змін, внесених постановами Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 № 320 до Постанови № 206; від 29.04.2020 № 333 – до Постанови № 214; від 06.05.2020 № 351 – до Постанови № 280; від 06.05.2020 № 353 – до Постанови № 719, головним розпорядником коштів було визначено Мінсоцполітики.

населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчі органи міських, районних у містах рад.

Напрямами спрямування субвенцій визначено **виплату грошової компенсації** за належні для отримання жилі приміщення у **прийнятих в експлуатацію** житлових будинках на первинному та вторинному ринку нерухомості або **інвестування в об'єкти житлового будівництва** відповідно до Законів України «Про інвестиційну діяльність» і «Про кооперацію».

Перелік категорій отримувачів грошової компенсації за дослідженими бюджетними програмами наведений в таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік категорій отримувачів грошової компенсації за дослідженими бюджетними програмами

Назва	Перелік
Порядок та умови № 206	сім'ї осіб , визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону № 3551, особи з інвалідністю I-II групи , які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі в Революції Гідності , визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону № 3551
Порядок та умови № 214	сім'ї УБД на території інших держав ⁴ , визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону № 3551, особи з інвалідністю I-II групи з числа УБД на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону № 3551
Порядок та умови № 280	ВПО , які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11–14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19–20 частини першої статті 6 Закону № 3551
Порядок та умови № 719	сім'ї осіб , визначених абзацами п'ятим – восьмим пункту 1 статті 10 Закону № 3551, особи з інвалідністю I-II груп , яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції , забезпеченні її проведення чи здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пунктами 11–14 частини другої статті 7 Закону № 3551

Згідно із затвердженими порядками та умовами надання субвенцій основними умовами надання грошової компенсації є:

⁴ Перелік держав і періодів бойових дій на їх території затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1994 № 63. До таких країн належать: Алжир, Ангола, **Афганістан**, Бангладеш, В'єтнам, Ефіопія, Єгипет (Об'єднана Арабська Республіка), Єменська Арабська Республіка, Іспанія, Іран, Камбоджа, Китай, Куба та інші країни.

– **наявність статусу** учасника АТО/ООС, Революції Гідності, УБД на території інших держав, УБД з числа АТО/ВПО, ООС/ВПО, особи, на яку поширюється чинність Закону № 3551;

– **потребування поліпшення житлових умов** і перебування на обліку за місцем проживання відповідно до ЖКУ (для учасників АТО/ООС, Революції Гідності, УБД на території інших держав);

– **потребування поліпшення житлових умов і перебування не менш як один рік на обліку в ЄІБД ВПО** за місцем фактичного проживання в межах м. Києва або в межах однієї області згідно з відомостями ЄІБД ВПО за умови, що зміна місця проживання протягом року в межах однієї області не призводить до збільшення розміру компенсації (для ВПО з числа ветеранів війни);

– **включення до списку** громадян, які користуються правом позачергового одержання жилих приміщень (для осіб з інвалідністю) (для УБД на території інших держав);

– **наявність статусу особи з інвалідністю внаслідок війни:** для учасників АТО/ООС, Революції Гідності, УБД на території інших держав – **I-II групи, для ВПО – III група.**

Підстави для визнання громадян потребуєчими поліпшення житлових умов визначені в ЖКУ та Правилах № 470. У зазначених нормативних актах передбачено, що рішення з питань квартирного обліку і надання жилих приміщень приймаються **виконавчим комітетом** місцевої Ради народних депутатів **за участю громадської комісії з житлових питань**, створюваної при виконавчому комітеті. Відповідно до статті 34 ЖКУ потребуєчими поліпшення житлових умов визнаються громадяни:

1) забезпечені жилою площею **нижче за рівень**, що визначається в порядку, встановлюваному Радою Міністрів Української РСР і Українською республіканською радою професійних спілок;

2) які проживають у приміщенні, що **не відповідає** встановленим санітарним і технічним вимогам;

3) які **хворіють** на тяжкі форми деяких хронічних захворювань, у зв'язку з чим не можуть проживати в комунальній квартирі або в одній кімнаті з членами своєї сім'ї;

4) які проживають за **договором піднайму** жилого приміщення в будинках державного або громадського житлового фонду чи за договором найму жилого приміщення в будинках житлово-будівельних кооперативів;

5) які проживають тривалий час за **договором найму (оренди)** в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності;

6) які проживають у **гуртожитках**.

У цій статті зазначено також, що громадяни визнаються потребуєчими поліпшення житлових умов і з інших підстав, передбачених законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Отже, перелік потребуєчих поліпшення житлових умов, визначений в цій статті, не є виключним.

У пункті 13 Правил № 470 більш конкретизовано термін проживання за договором найму (оренди) в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності – не менше 5 років.

Цей перелік також доповнено ВПО з числа учасників бойових дій відповідно до пунктів 19 і 20 частини першої статті 6 та особами з інвалідністю внаслідок війни, визначених в пунктах 10-14 частини

другої статті 7, та членів їх сімей, а також членів сімей загиблих, визначених абзацами четвертим – восьмим, чотирнадцятим, шістнадцятим – двадцять другим пункту 1 статті 10 Закону № 3551.

Додатково зазначено, що потребувачими поліпшення житлових умов визнаються також громадяни, які проживають у комунальних чи невідпорядкованих стосовно умов даного населеного пункту квартирах, зокрема, особи, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни; особи, на яких поширюється чинність Закону № 3551 (стаття 10).

Водночас аудитом встановлено недосконалість окремих положень ЖКУ та Правил № 470 в частині визначення підстав для взяття громадян на квартирний облік або відмови. Наслідки зазначеного наведено у Розділі IV звіту.

1.3. Нормативне врегулювання порядку виплати грошової компенсації

Порядки виплати грошової компенсації учасникам АТО/ООС, ВПО з числа ветеранів війни, УБД на території інших держав та учасникам Революції Гідності затверджені Постановами №№ 206, 214, 280 і 719. **Процедура** призначення та виплати грошової компенсації є **однаковою** для цих категорій ветеранів війни, основна відмінність полягає у переліку документів, які надаються для призначення компенсації.

Повноваження щодо перевірки статусу учасника АТО/ООС, Революції Гідності, УБД на території інших держав, ВПО, визначення категорії особи як члена сім'ї, складу сім'ї, наявності всіх необхідних документів, факту проживання членів сім'ї, прийняття рішення про призначення або відмову в призначенні грошової компенсації, перегляд рішення, перевірки наявності майнових прав, факту надання раніше одержувачу або членам його сім'ї грошової компенсації, визначення розміру грошової компенсації покладено на **комісії**, утворені за рішенням виконавчого комітету міської, районної в місті (у разі її утворення) ради або за розпорядженням голови районної, районної в місті Києві держадміністрації.

Розмір грошової компенсації передбачено визначати з урахуванням таких показників:

- норми забезпечення жилою площею (**13,65 кв. м** на кожного члена сім'ї та додатково **10 кв. м** на кожного члена сім'ї, який є особою з інвалідністю або дитиною з інвалідністю) та загальною площею (**35,22 кв. м** на всю сім'ю);
- кількості членів сім'ї заявника;
- опосередкованої вартості 1 кв. м загальної площі житла для населеного пункту, в якому заявник перебуває на обліку як особа, що потребує поліпшення житлових умов;
- коефіцієнта збільшення опосередкованої вартості 1 кв. м загальної площі житла для міст⁵;
- витрат, пов'язаних з купівлею, оформленням права власності на житло та сплатою передбачених законом податків і зборів.

⁵ Для м. Києва, Дніпра, Львова, Одеси та Харкова опосередкована вартість збільшується на коефіцієнт 1,75, для міст – обласних центрів, а також міст обласного значення з населенням понад 300 тис. – коефіцієнт 1,5, для міст обласного значення з населенням від 100 до 300 тис. – коефіцієнт 1,25.

Повноваження щодо прийняття заяви про призначення грошової компенсації, обстеження матеріально-побутових умов заявника, внесення подання на розгляд комісії про виплату грошової компенсації, прийняття від заявника копії договору про відкриття спеціального рахунку в уповноваженому банку, перерахування на спеціальний рахунок заявника коштів грошової компенсації, перевірки відповідності умов договору на придбання житла встановленим вимогам, надання згоди на перерахування грошової компенсації із спеціального рахунку як оплати за договором, перевірки цільового використання коштів грошової компенсації, пред'явлення вимог до заявника про повернення грошової компенсації до бюджету в разі відсутності відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно заявника та членів його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, покладено на **місцеві органи соціального захисту населення** за місцем перебування на квартирному обліку заявника.

Схема призначення та виплати грошової компенсації ветеранам війни наведена в Додатку 2 до Звіту.

Процедури надання та позбавлення статусу учасника бойових дій; осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551; особи з інвалідністю внаслідок війни; видачі посвідчень ветеранів війни визначені в Порядках №№ 302, 413, 685, 740.

Механізм встановлення груп інвалідності визначений в Інструкції № 561; порядок, умови та критерії встановлення інвалідності – Положенні № 1317.

Водночас встановлено недосконалість окремих положень порядків призначення та виплати грошової компенсації в частині способів її використання, визначення розміру грошової компенсації, черговості надання грошової компенсації, умов, яким має відповідати продавець житла та саме житлове приміщення, подальшого розпорядження ветераном війни придбаним житлом.

Причини такої недосконалості, фінансові і соціальні наслідки зазначеного наведено у Розділі IV звіту.

Висновок до розділу I

Загалом законодавством передбачено необхідність забезпечення житлом ветеранів війни та членів їх сімей, а також визначено спосіб – у вигляді надання пільг з першочергового (позачергового) забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов. Однак передбачений в законах України про державний бюджет на 2017–2020 роки спосіб забезпечення житлом ветеранів війни шляхом надання їм грошової компенсації не узгоджується зі способом, передбаченим в Законі № 3551 і БКУ, де визначено, що фінансування відповідних витрат має здійснюватися шляхом надання пільг.

За своєю суттю пільги є перевагами, додатковими правами, що надаються ветеранам війни у вигляді першочергового або позачергового забезпечення житлом, а грошова компенсація може виступати сумою відшкодування за придбане житло. Однак порядки та умови надання досліджених субвенцій не передбачають, що держава взяла на себе функції компенсувати громадянам вартість, оскільки фактично така компенсація виступала фінансовою допомогою, достатньою для придбання ветеранами війни житла без залучення власних коштів чи коштів місцевих бюджетів, у

зв'язку з цим залишається неузгодженість між тим, на що мають право ветерани війни, і яким способом це їх право реалізовується.

Загалом законодавством врегульовано порядок та умови надання субвенцій, порядки призначення та виплати грошової компенсації. Однак затверджені ще в 1983–84 роках нормативні документи, які регулюють процес визнання осіб потребуючими поліпшення житлових умов та прийняття рішень щодо взяття таких осіб на квартирний облік, у сучасних умовах залишаються недосконалими.

Недосконалими також є окремі положення порядків призначення та виплати грошової компенсації в частині способів використання грошової компенсації, визначення її розміру, черговості надання, умов, яким має відповідати продавець житла та житло, подальшого розпорядження ветераном війни придбаним житлом.

Зазначене створює умови для зловживань своїм правом ветеранів війни на отримання грошової компенсації та відповідних комісій при прийнятті рішень про визнання громадян потребуючими поліпшення житлових умов, надання статусу учасника війни та інвалідності внаслідок війни, призначення та визначення розміру грошової компенсації. Це призводить до неефективного використання бюджетних коштів, втрати майна, завдання матеріальної шкоди (збитків) державі та громадянам.

II. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

2.1. Обґрунтованість визначення та розподілу субвенцій

➤ Визначення обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб на 2017–2020 роки здійснювало Мінсоцполітики; розподіл коштів субвенцій між обласними бюджетами і міським бюджетом м. Києва на 2017–2019 роки – Мінсоцполітики, на 2020 рік – Мінветеранів.

Мінфін не доводив до Мінсоцполітики граничний обсяг видатків державного бюджету на виплату грошової компенсації. У результаті цього міністерством включалися до бюджетних запитів обсяги відповідних видатків, як такі, що не забезпечені граничним обсягом.

Потреба в коштах визначалася Мінсоцполітики на підставі даних про кількість осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та середньої вартості грошової компенсації для придбання житла. Інформацію про кількість осіб надавали регіональні органи соціального захисту населення.

Засвідчено, що окремими регіональними органами соціального захисту населення включалися до потреби суми грошової компенсації особам, на момент подання якої не було винесено рішення комісій про призначення їм компенсації, тобто лише на підставі даних про квартирний облік осіб, що є негативним фактором, оскільки не відображає реальну потребу у відповідних видатках і створює умови для пошуку бюджетних коштів.

У цілому затверджений в держбюджетах на 2017, 2018, 2019 і 2020 роки (з урахуванням змін) обсяг субвенцій в сумі **2578,3 млн грн⁶** менший, ніж потреба в коштах на виплату грошової компенсації.

Так, за узагальненими даними регіональних органів соціального захисту населення, які використовувалися Мінветеранів при розподілі коштів субвенцій на 2020 рік, у черзі на виплату грошової компенсації перебувало **4397 осіб⁷**, а обсяг потреби в коштах становив **5206,8 млн гривень⁸**. Разом з тим у держбюджеті на 2020 рік (зі змінами, внесеними згідно із законом від 03.09.2020 № 873) обсяг коштів субвенцій затверджено в сумі **611,1 млн грн⁹**, або рівень задоволення потреби становить близько 12 відсотків. **У цілому для виплати грошової компенсації ветеранам війни, за винятком тих, які мають отримати її у поточному році (533 осіб), необхідно щонайменше 4595,7 млн гривень.**

Довідково. За даними ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України» в системі ЄДАРП станом на 01.01.2020 обліковується **1025,7 тис. осіб**, які мають право на пільги відповідно до Закону № 3551; в системі ІСОІ ВПО – **1403,1 тис. ВПО**, що **в рази більше** за кількість осіб, які потребують грошової компенсації, що вказує на можливість подальшого зростання кількості осіб, які потребуватимуть державної підтримки на придбання житла.

Несвоєчасне забезпечення потреби в коштах державного бюджету, крім іншого, у деяких випадках призводить до подальшого зростання витрат у зв'язку зі збільшенням опосередкованої вартості житла. Наприклад, по Київській області, у зв'язку зі збільшенням опосередкованої вартості спорудження житла за 1 кв. м з 11834 грн (станом на 01.01.2019) до 12556 грн (станом на 01.01.2020), або на 722 грн (у 1,1 раза), видатки на виплату грошової компенсації ветеранам війни, яку їм призначили у 2018–2019 роках, але не виплатили, збільшилися на 7305,0 тис. гривень.

На показник значної кількості осіб, які потребують грошову компенсацію, впливає, зокрема, різке зростання кількості осіб з числа ветеранів війни, які стають на квартирний облік. Так, за даними регіональних органів соціального захисту населення у 2018 році кількість ВПО, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи, або УБД та перебувають на квартирному обліку становила 52 особи, у 2019 році вже 1712 осіб, а у 2020 році – 2802. Отже, у 2020 році порівняно з 2018 роком кількість осіб, які мають право на отримання грошової компенсації, збільшилася **у 54 рази.**

⁶ **2017 рік:** КПКВК 2511120 – 493,6 млн грн; **2018 рік:** КПКВК 2511120 – 598,7 млн грн, КПКВК 2511190 – 48,7 млн грн, КПКВК 2511200 – 207,1 млн грн; **2019 рік:** КПКВК 2511120 – 332,2 млн грн, КПКВК 2511190 – 62,2 млн грн, КПКВК 2511200 – 200,0 млн грн, КПКВК 2511210 – 24,7 млн грн; **2020 рік:** КПКВК 1511040 – 305,1 млн грн, КПКВК 1511050 – 248,4 млн грн, КПКВК 1511060 – 50,0 млн грн, КПКВК 1511070 – 7,6 млн гривень.

⁷ Учасників АТО/ООС – 1285 осіб, ВПО з числа ветеранів війни – 2802 особи, УБД на території інших держав – 294 особи, учасників Революції Гідності – 16 осіб.

⁸ КПКВК 1511040 (АТО/ООС) – 1469,4 млн грн, КПКВК 1511050 (ВПО) – 3383,3 млн грн, КПКВК 1511060 (УДБ) – 334,9 млн грн, КПКВК 1511070 (Революція Гідності) – 19,2 млн гривень.

⁹ КПКВК 1511040 (АТО/ООС) – 305,1 млн грн, КПКВК 1511050 (ВПО) – 248,4 млн грн, КПКВК 1511060 (УБД) – 50,0 млн грн, КПКВК 1511070 (Революція Гідності) – 7,6 млн гривень.

Кількість осіб збільшилася, у тому числі, у зв'язку із масовим винесенням виконавчими комітетами відповідних рад по Донецькій та Луганській областях рішень про взяття ветеранів війни на квартирний облік. Так, в Донецькій області відповідно до рішень виконавчого комітету Маріупольської міської ради в один день (22.10.2018) поставлено на квартирний облік 113 осіб (УБД). Така ж ситуація склалася і в Луганській області. Наприклад, рішеннями виконавчого комітету Северодонецької міської ради за три дні (25.06.2018, 09.08.2018 та 25.09.2018) поставлено на квартирний облік 478 ветеранів війни.

Особливістю збільшення стало зростання обліку військовослужбовців та правоохоронців з числа УБД, які є ВПО. Так, відповідно до наданої Мінсоцполітики інформації щодо кількості діючих військовослужбовців з числа ВПО загальна кількість становить 3594 особи, з них: Міністерства оборони України (Збройні Сили України) – 986 осіб та Міністерства внутрішніх справ України – 2608 осіб (Нацполіція – 2049 осіб, Державна прикордонна служба – 373 особи та Нацгвардія – 186 осіб).

➤ У Законах України про держбюджет на 2017, 2018, 2019 і 2020 роки обсяг коштів субвенцій затверджувався без розподілу між місцевими бюджетами. Відповідно до Порядків та умов №№ 206, 214, 280 і 719 розподіл субвенцій між обласними бюджетами і міським бюджетом м. Києва проводиться на підставі інформацій регіональних органів соціального захисту населення щодо потреби в наданні грошової компенсації.

Із передбачених в держбюджеті бюджетних призначень за дослідженими бюджетними програмами розподілено між місцевими бюджетами майже весь обсяг коштів (99,9 відсотка). Залишилися нерозподіленими 352,1 тис. гривень.

Установлено, що Мінветеранів при розподілі коштів субвенцій на 2020 рік не забезпечено належного контролю за достовірністю даних, включених регіональними органами соціального захисту населення до інформацій про потребу у наданні грошової компенсації, що призвело до заниження (або завищення) розміру такої компенсації окремим ветеранам війни та необ'єктивного розподілу коштів між обласними бюджетами і міським бюджетом м. Києва.

Наприклад, департаментом соціального захисту населення Донецької облдержадміністрації включено до інформації про потребу в наданні грошової компенсації ВПО станом на 01.04.2020 **занижену на 3959,8 тис. грн** суму для виплати **58 ветеранам**. Зазначене пов'язано з тим, що комісіями, у зв'язку зі зміною опосередкованої вартості спорудження 1 кв. метра загальної площі житла для області, не переглянуто розміру призначеної грошової компенсації, чим не дотримано вимоги пункту 17 Порядку виплати № 280. Однак Мінветеранів не вжито заходів щодо усунення допущених комісією порушень.

Департаментом соціального захисту населення Луганської облдержадміністрації до інформації про потребу в наданні грошової компенсації ВПО станом на 21.05.2020 включено (за поясненням виконавців, унаслідок допущеної арифметичної помилки) **завищений** чотирьом особам розмір грошової компенсації на витрати, які пов'язані з купівлею, оформленням права власності на житло та сплатою передбачених законодавством податків і зборів (обов'язкових платежів) на загальну суму **1424,0 тис. гривень**.

Аналогічні випадки встановлено за іншими бюджетними програмами та іншими регіонами.

Встановлено також факти недотримання регіональними органами соціального захисту населення вимог законодавства щодо розподілу коштів між районними та міськими органами соціального захисту населення.

Так, департаментом соціального захисту населення Київської облдержадміністрації в порушення вимог пункту 6 Порядків та умов №№ 214, 280 і 719 розподілено у 2019 році кошти субвенції в сумі **69518,1 тис. грн** не пропорційно потребі у наданні грошової компенсації, а у порядку загальної черговості. Як наслідок, потреба семи районів (Білоцерківський, Богуславський, Бориспільський, Іванківський, Обухівський, Рокитнянський, Таращанський), на території яких призначено компенсацію 18 ветеранам війни, не була задоволена взагалі (не отримано компенсації).

Аналогічно, департаментом соціального захисту населення Львівської облдержадміністрації в порушення вимог пункту 6 Порядку та умов № 719 розподілено **22978,3 тис. грн** не пропорційно потребі у наданні грошової компенсації, а у порядку загальної черговості. У результаті цього, шість (м. Дрогобич, Турківський, Дрогобицький, Сколівський, Золочівський, Стрийський райони) з чотирнадцяти бюджетів недоотримали кошти субвенції в сумі **3876,1 тис. гривень**.

Водночас у разі розподілу коштів пропорційно потребі, розподіленого ресурсу було б недостатньо для виплати грошової компенсації громадянам у встановленому обсязі, зокрема, рівень забезпечення потреби коштами, виділений з державного бюджету для учасників АТО/ООС Львівської області, становив 54,6 відс., для ВПО з числа ветеранів війни Київської області – 2,4 відсотка.

2.2. Повнота визначення показників опосередкованої вартості спорудження житла

Відповідно до пункту 3.2. Порядку № 174 показники опосередкованої вартості спорудження житла застосовуються при визначенні у поточному періоді **обсягів державних інвестицій, що спрямовуються на будівництво житла для громадян**, які потребують поліпшення житлових умов та **державної підтримки** відповідно до законодавчих актів України, **визначенні розміру пайової участі державних інвестицій у спорудженні житла** для таких громадян, а також **розміру пільгових кредитів**, що надаються відповідно до законодавства окремим категоріям громадян на цю мету.

У пунктах 1.2., 2.1. та 2.4. Порядку № 174 зазначено, що показники опосередкованої вартості спорудження житла розраховуються, виходячи зі структури безпосередніх витрат на будівництво та коригуються відповідно до змін рівня цін на трудові та матеріально-технічні ресурси. Проте у таких показниках **не враховуються** витрати, пов'язані з додатковими технічними та економічними умовами розвитку регіонів¹⁰, які залежать від місця

¹⁰ Звільнення й інженерна підготовка майданчика, компенсація витрат попереднім власникам земельної ділянки, спорудження позамайданчикових інженерних мереж, відрахування на розвиток соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури населених пунктів, відрахування на розвиток пожежної служби, передання місцевим органам самоврядування частки спорудженого житла тощо.

розташування кожного конкретного об'єкта будівництва та обчислюються додатково.

Отже, опосередкована вартість спорудження житла, яка розраховується Мінрегіоном, не дає змогу визначити повну його вартість. Враховуючи зазначене, у 2019 році Мінрегіоном розроблено проєкт наказу «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного комітету України з будівництва та архітектури від 27 вересня 2005 року № 174». Однак у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» від 20.09.2019 № 132-XI, указаний наказ не визнано таким, що втратив чинність.

Згідно з положеннями Порядків виплат №№ 206, 214, 280, 719 опосередкована вартість 1 кв. метра загальної площі житла для населеного пункту, в якому заявник перебуває на обліку як особа, що потребує поліпшення житлових умов на день звернення за грошовою компенсацією, враховується при визначенні розміру грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення.

Аудитом встановлено, що Мінрегіоном у порушення вимог пункту 3.1. Порядку № 174, відповідно до якого показники опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України **щоквартально** затверджуються наказом уповноваженого органу, не забезпечено щоквартального станом на перше число квітня і липня 2018 і 2019 років затвердження показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України.

Слід зазначити, що у Порядку № 174 не визначено строку, протягом якого Мінрегіоном затверджуються щоквартальні показники опосередкованої вартості спорудження житла, а лише вказано, що вони розраховуються щоквартально у першому місяці кварталу. Водночас аудитом встановлено, що окремі показники такої вартості затверджувалися Мінрегіоном до двох місяців.

Мінрегіоном розрахунок показників опосередкованої вартості спорудження житла станом на 1 жовтня 2019 року та 1 квітня 2020 року виконано на підставі показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами за попередній період (жовтень 2018 року – серпень 2019 року; жовтень 2019 року – березень 2020 року) та даних Держстату щодо індексів цін на будівельно-монтажні роботи для житлових будівель у відсотках до попереднього місяця розрахункового періоду.

При цьому застосований Мінрегіоном розрахунок показників опосередкованої вартості спорудження житла станом на 1 жовтня 2019 року та 1 квітня 2020 року не відповідає положенням пункту 2.1. Порядку № 174, відповідно до яких такий розрахунок має здійснюватися, виходячи зі структури безпосередніх витрат на будівництво об'єкта-представника¹¹, скоригованої відповідно до змін рівня цін на трудові та матеріально-технічні ресурси.

¹¹ Житловий будинок, побудований за найбільш поширеним у регіоні проєктом, у звичайних, характерних для регіону геологічних умовах, із застосуванням традиційних будівельних матеріалів, обладнання, устаткування вітчизняного виробництва, з дотриманням державних будівельних норм, санітарно-гігієнічних вимог та гарантованих типологічних норм забезпечення житлом громадян. Об'єкти-представники визначаються Радою міністрів АР Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Довідково. За інформацією Мінрегіону у зв'язку з тим, що за повідомленням місцевих органів виконавчої влади будівництво житлових будинків ними не здійснювалось, вони були позбавлені можливості надавати Мінрегіону інформацію стосовно об'єктів-представників.

Отже, показник опосередкованої вартості спорудження житла не відображає повну вартість такого будівництва. У зв'язку з цим розміри грошових компенсацій, які визначаються комісією на підставі цього показника та перераховуються на рахунок ветеранів війни, не є обґрунтованими.

Висновок до розділу II

Видатки субвенцій на 2017–2020 роки затверджені в держбюджеті в обсязі **2578,3 млн гривень**. Найбільший обсяг коштів припадав на видатки з виплати грошової компенсації учасникам АТО/ООС та членам їх сімей (1729,6 млн грн, або **67 відс.** загального обсягу видатків за чотирма бюджетними програмами). При цьому з кожним роком обсяг видатків на виплату компенсації цій категорії громадян зменшується (2017 рік – 493,6 млн грн, 2018 рік – 598,7 млн грн, 2019 рік – 332,2 млн грн, 2020 рік – 305,1 млн грн), хоча кількість постраждалих внаслідок заходів, які відбуваються на сході України, збільшується. За даними Мінветеранів, у 2020 році на черзі з отримання грошової компенсації перебувало 1285 учасників АТО/ООС.

Найбільш відчутно збільшилися затверджені видатки на виплату грошової компенсації ВПО з числа ветеранів війни (з 48,7 млн грн у 2018 році до 248,4 млн грн у 2020 році, або у п'ять разів). У черзі на отримання такої компенсації перебуває 2802 особи.

Одним із значущих рішень було передбачення в державному бюджеті, починаючи з 2019 року, надання грошової компенсації постраждалим у Революції Гідності (2019 рік – 24,7 млн грн, 2020 рік – 7,6 млн гривень). Хоча кількість таких осіб, які мають в установленому порядку право отримати грошову компенсацію, незначна (16 осіб), однак вона є вагомою, враховуючи зміст і роль подій, які відбувалися під час цієї революції.

Слід зазначити, що Україна спромоглася віднайти ресурс (2018 рік – 207,1 млн грн, 2019 рік – 200,0 млн грн, 2020 рік – 50,0 млн грн) для виплати грошової компенсації УБД в Афганістані, які десятки років перебувають на квартирному обліку. В черзі на отримання такої компенсації перебуває 294 особи.

Однак передбачені в державному бюджеті на 2017–2020 роки кошти субвенцій не покрили потребу у таких видатках. У 2020 році при потребі в отриманні грошової компенсації 4397 особами необхідно 5206,8 млн грн, а фактично затверджено 611,1 млн грн, що майже у 9 разів менше від потреби.

При цьому проблема незабезпечення повного обсягу потреби в коштах грошової компенсації призводить до недоліків у розподілі коштів між місцевими бюджетами. Причиною цього слугувало порушення комісіями норм законодавства при призначенні грошової компенсації та недостатній контроль з боку регіональних органів соціального захисту, які подавали потребу в коштах, та Мінветеранів, який розподіляв кошти між регіонами, за правильністю даних, включених до розподілу коштів, що спричинило як заниження, так і завищення обсягів розподілених ресурсів.

Одним із факторів, який негативно впливає на обґрунтованість визначення в державному бюджеті обсягів субвенцій, є також необ'єктивність наявних показників опосередкованої вартості спорудження житла, які є

основою для визначення розміру грошової компенсації. Фактично затверджені Мінрегіоном показники такої вартості не визначають повну вартість спорудження житла. Незважаючи на те, що вказане міністерство вносило пропозиції щодо їх скасування, однак на сьогодні цей наказ є діючим і фактично не дозволяє визначити реальну вартість спорудження житла.

ІІІ. ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ ВИКОРИСТАННІ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ

3.1. Повнота використання коштів субвенцій

Перерахування коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам за дослідженими бюджетними програмами в окремих випадках здійснювалося не за затвердженими бюджетними призначеннями та здебільшого з недотриманням затвердженого помісячного розпису.

Так, у 2017–2019 роках перераховано з державного до місцевих бюджетів субвенції за дослідженими бюджетними програмами на загальну суму **1966,9 млн грн**, або 99,9 відс. затвердженого в бюджеті на цей період (1967,2 млн гривень). Не перераховано за цей період 0,3 млн грн (КПКВК 2511190 і 2511200) унаслідок нерозподілу цих коштів між регіонами.

З передбачених коштів субвенцій на квітень–червень 2020 року в сумі 611,1 млн грн¹² станом на 1 липня поточного року кошти не перераховано.

Тільки за КПКВК 2511120 (АТО/ООС) у 2018 році кошти перераховано з дотриманням затвердженого помісячного розпису асигнувань. За іншими бюджетними програмами та періодами кошти перераховувалися із затримкою від одного до трьох місяців. Основними причинами такого стану є затримка прийнятих Кабінетом Міністрів України рішень про розподіл коштів між регіонами, відповідальними за підготовку яких були Мінсоцполітики та Мінветеранів.

Касові видатки за коштами субвенцій за 2017–2019 роки становили **1949,1 млн грн**, або 99,1 відс. перерахованого з держбюджету. Не використано та повернуто до держбюджету 17,8 млн грн унаслідок неефективного управління бюджетними коштами. У разі використання цих коштів на зазначену мету близько 18 ветеранів війни вже змогли б придбати житло.

Показники видатків субвенцій на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення за 2017–2019 роки наведені в Додатку 3.

Слід зазначити, що особливістю стану відображення касових видатків за коштами субвенцій є відображення у звітності обсягів субвенцій, перерахованих з реєстраційних (поточних) рахунків органів соціального захисту населення на поточні рахунки із спеціальним режимом використання, відкриті заявниками у відділеннях ПАТ «Державний ощадний банк України».

Це означає, що відображена в бюджетній звітності за дослідженими бюджетними програмами сума касових видатків не є сумою використаних коштів субвенції, а лише перерахованою на відповідні рахунки ветеранів війни.

Отже, така звітність не відображає фактичний стан справ щодо використаних коштів на придбання житла.

¹² **2020 рік:** КПКВК 1511040 – 305,1 млн грн, КПКВК 1511050 – 248,4 млн грн, КПКВК 1511060 – 50,0 млн грн, КПКВК 1511070 – 7,6 млн гривень.

За 2017–2019 роки грошову компенсацію перераховано на рахунки 2023 одержувачів¹³. Водночас до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно станом на 01.06.2020 внесено відомості про реєстрацію права власності щодо 1963 житлових приміщень. Ще 60 приміщень не придбано (не зареєстровано право власності).

Причинами зазначеного є наявність права у заявника протягом року з дня зарахування коштів на його спеціальний рахунок в уповноваженому банку укласти договір і здійснити переказ коштів на придбання житла. При цьому передбачений строк виконання договорів купівлі-продажу не може перевищувати двох місяців, а інвестиційних договорів чи договорів про пайову участь – двох років.

Таким чином, процес оформлення права власності на житло може тривати до двох років.

За інформацією ПАТ «Державний ощадний банк України», станом на 01.06.2020 на поточних рахунках заявників із спеціальним режимом використання перебувало **37,9 млн грн**, тобто на відповідну дату фактичні видатки за коштами субвенцій, спрямованих у 2017–2019 роках з державного до місцевих бюджетів, становлять **1911,2 млн гривень**.

Загалом вартість придбаного заявниками житла становила 1913,0 млн грн, з яких 14,7 млн грн (0,8 відс.) – додаткові кошти, внесені за рахунок особистих коштів заявників. Розмір площі придбаного житла становив у середньому **68 кв. м** на сім'ю, а вартість придбаного житла – 975 тис. гривень. При цьому за 2017–2019 роки розмір грошової компенсації становив у середньому **від 845 до 1193 тис. грн** на сім'ю.

3.2. Законність та ефективність використання грошової компенсації

Проведеним аудитом у шести областях та місті Києві на **29 об'єктах контролю** встановлено факти неефективного управління бюджетними коштами на суму **3389,8 тис. грн**, неефективного використання (непродуктивного, нерезультативного) – **15869,5 тис. грн**, порушення норм законодавства при призначенні, виплаті грошової компенсації, придбанні житла, оформленні права власності, взяття громадян на квартирний облік – **32530,24 тис. грн**, з них, із заподіянням збитків державі – **5646,4 тис. грн**, завданням матеріальної шкоди 51 громадянину – **5027,4 тис. гривень**.

3.2.1. Неефективне управління бюджетними коштами

У всіх перевірених областях та місті Києві встановлено факти неефективного управління бюджетними коштами, яке зумовлено переважно неналежним плануванням органами соціального захисту населення видатків на надання грошової компенсації; невикористання ветеранами війни отриманих коштів протягом встановленого терміну (1 рік); невжиття відповідними органами своєчасних заходів щодо перерозподілу коштів та спрямування на виплату грошової компенсації іншим ветеранам війни.

¹³ За узагальненою Мінсоцполітики інформацією про житло, придбане деякими категоріями осіб за рахунок досліджених коштів субвенцій.

У зв'язку з цим не використано та повернуто до державного бюджету **3389,9 тис. гривень**¹⁴.

Так, у Порядках виплати №№ 206, 214, 280 та 719 передбачено, що протягом року з дня зарахування коштів грошової компенсації на спеціальний рахунок в уповноваженому банку заявник використовує призначену йому грошову компенсацію на придбання жилого приміщення як в прийнятих в експлуатацію житлових будинках на первинному або вторинному ринку нерухомості, так і шляхом інвестування в об'єкти житлового будівництва в будь-якому населеному пункті на території України, крім населених пунктів, розташованих на тимчасово окупованій території та на лінії розмежування.

Встановлено, що у Дніпропетровській та Одеській областях гр. Д. (УБД на території інших держав) та гр. П. (мати члена сім'ї загиблого АТО/ООС) отримали у 2018 році грошову компенсацію в сумах **784,9 і 533,47 тис. грн**, які протягом 8 і 12 місяців перебували на їх особових рахунках без використання та були повернуті до державного бюджету у зв'язку з отриманням ними житла за рахунок місцевого житлового фонду. Рішення щодо перерозподілу цих коштів іншим особам регіональними органами соціального захисту населення не приймалися.

У Київській області гр. Г. не використано протягом року отриманої грошової компенсації в сумі **587,1 тис. грн**, які повернуто до державного бюджету. Аналогічний випадок міг трапитися в м. Бровари, де гр. Ч., отримавши 06.09.2019 грошову компенсацію в сумі 1476,6 тис. грн, фактично уклав договір купівлі-продажу 28.08.2020, або за 9 днів до закінчення терміну використання коштів (вже під час проведення аудиту), що в чергове свідчить про необхідність скорочення терміну, відведеного для придбання житла, з метою уникнення ризиків неефективного використання бюджетних коштів.

3.2.2. Неефективне використання бюджетних коштів

❖ непродуктивне використання бюджетних коштів

У Порядках виплати №№ 206, 214, 280 і 719 чітко передбачено нормативи (кв. метри) забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей жилою площею, які враховуються при призначенні грошової компенсації, зокрема, 35,22 кв. м у цілому на сім'ю особи, 13,65 кв. м на кожну особу в сім'ї та додатково 10 кв. м на кожного члена сім'ї заявника, який є особою з інвалідністю або дитиною з інвалідністю. Отже, якщо сім'я складається з чотирьох осіб (батько, мати, двоє дітей) та батько має інвалідність, то норматив забезпечення жилою площею становить 72,52 кв. метри. Виходячи з цієї норми, розраховується розмір грошової компенсації.

¹⁴ Департамент соціального захисту населення Дніпропетровської облдержадміністрації – 958,8 тис. грн, управління соціального захисту населення Дніпровської райдержадміністрації – 784,9 тис. грн, управління соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації – 587,1 тис. грн, департамент соціальної та сімейної політики Одеської облдержадміністрації – 533,5 тис. грн, департамент соціального захисту населення Київської облдержадміністрації – 306,3 тис. грн, управління соціального захисту населення Броварської міської ради – 94,0 тис. грн, управління праці, сім'ї та соціального захисту населення виконавчого комітету Бердичівської міської ради – 78,6 тис. грн, департамент соціального захисту населення Львівської облдержадміністрації – 46,7 тис. гривень.

Водночас встановлено, що окремими громадянами придбавалося житло, яке за площею у 1,5 і більше разів було меншим за нормативи забезпечення ветеранів війни житлом. Зазначене призвело до непродуктивного використання **3154,4 тис. грн**¹⁵ отриманої ними грошової компенсації.

Наприклад, комісією при Броварській міській раді призначено гр. М. у складі сім'ї з двох осіб грошову компенсацію з розрахунку 72,52 кв. м належної житлової площі. Фактично вказаним громадянином, за погодження управління соціального захисту населення Броварської міської ради Київської області, придбано квартиру загальною площею 45,6 кв. м, жилою площею 20,8 кв. м, тобто на 26,92 кв. м менше за розрахований норматив. У результаті цього непродуктивно використано 348,8 тис. грн, адже кошти надавалися громадянину з метою забезпечення його площею 72,52 кв. метрів.

❖ *нерезультативне використання бюджетних коштів*

У Порядках виплати №№ 206, 214, 280 і 719 передбачено, що після виплати заявнику грошової компенсації право власності на нерухоме майно оформляється на заявника та членів його сім'ї, на яких було розраховано таку компенсацію. Водночас встановлено факти оформлення права власності одноосібно на заявника, а не на всіх членів сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, що є порушенням вимог Порядків виплат №№ 206, 214, 280 і 719 та призвело до нерезультативного використання **12715,1 тис. гривень**.

Наприклад, комісією при Дніпровській райдержадміністрації призначено у 2018 році гр. П., ВПО з числа ветеранів війни, грошову компенсацію в сумі 972,1 тис. гривень. До розрахунку включено заявника та трьох членів його сім'ї. Водночас в договорі купівлі-продажу квартири від 26.03.2019 (загальна площа 119,9 кв. м), яка придбана за рахунок коштів грошової компенсації, зазначено лише одного заявника, а членів сім'ї не зазначено. Як наслідок, право власності оформлено також на одного власника – заявника.

Водночас в абзаці другому пункту 40 Порядку виплати № 280 передбачено, що право власності на нерухоме майно оформлюється на внутрішньо переміщену особу, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та членів її сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію.

Таким чином, через відсутність належного контролю з боку управління соціального захисту населення Дніпровської райдержадміністрації за правильністю укладання договору купівлі-продажу квартири гр. П., управлінням надано згоду на перерахування коштів за вартість квартири, яка перейшла у власність лише заявника, а не всіх членів його сім'ї (дружина та двоє малолітніх дітей), на яких розраховувалася грошова компенсація. У зв'язку з цим бюджетні кошти в сумі **443,2 тис. грн** нерезультативно використано, оскільки частину цієї грошової компенсації використано на придбання квартири, право власності на частку якої не мають члени сім'ї, на яких розраховувалася ця компенсація.

¹⁵ Управління соціального захисту населення Броварської міської ради Київської області – 2293,0 тис. грн, управління соціального захисту населення Дніпровської райдержадміністрації – 670,0 тис. грн, управління соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації – 191,4 тис. гривень.

Довідково. За результатами аудиту заявником переоформлено право власності на жінку та дітей.

Аудитом встановлено, що окремими міськими та районними комісіями у Київській області у 2018–2019 роках надано згоду на перерахування коштів грошової компенсації відповідно до договорів купівлі-продажу, в яких зазначено одного покупця (заявника) та не включено всіх членів сім'ї, на яких розраховувалася грошова компенсація. У результаті, право власності на нерухоме майно було укладено заявниками одноосібно без членів сім'ї, що є порушенням вимог пункту 45 Порядку виплати № 719 (в редакції зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 № 213), пункту 45 Порядку виплати № 214 та пункту 40 Порядку виплати № 280, а кошти субвенції в сумі **8385,9 тис. грн** використано нерезультативно.

Довідково. За результатами аудиту п'ятьма учасниками АТО/ООС (м. Ірпін та м. Бровари), які отримали грошову компенсацію у 2018–2019 роках, переоформлено право власності на усіх членів сім'ї, чим забезпечено результативність використання 1917,4 тис. гривень.

У 2017 році норма щодо оформлення права власності на нерухоме майно на заявника та членів його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, була відсутня у Порядку виплати № 719, однак діяла норма щодо розрахунку грошової компенсації на всіх членів сім'ї. Водночас аудитом встановлено, що в цей період у Київській області 18 заявниками оформлено право власності на квартири одноосібно, тобто **3886,0 тис. грн** коштів грошової компенсації, які надавалися для забезпечення житлом членів сім'ї заявника, використано нерезультативно.

Вказані вище факти свідчать про можливість повторної постановки на квартирний облік членів сім'ї заявників у зв'язку із незабезпеченістю їх житловою площею, про ризик подальшого продажу житла отримувачем без погодження членів сім'ї, а також подальших фінансових втрат держави внаслідок повторного звернення та отримання компенсації з причини незабезпеченості членів сім'ї.

3.2.3. Порушення норм законодавства

❖ безпідставне взяття громадян на квартирний облік

Окремими виконавчими органами місцевих рад, місцевими державними адміністраціями при прийнятті рішень про взяття громадян на квартирний облік та їх подальшого перебування на ньому недотримано вимог Правил № 470. У зв'язку з цим, ветеранам війни, які не належали до тих, що потребують поліпшення житлових умов, призначено грошову компенсацію на суму **9390,0 тис. грн**, з яких використано на придбання житла **4260,0 тис. грн**, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Так, рішенням виконавчого комітету Полтавської міської ради від 18.12.2019 на квартирний облік взято гр. К., учасника АТО/ООС, зі складом сім'ї з 4 осіб (заявник, дружина та двоє дітей), який спільно з сім'єю, батьком, матір'ю та сестрою проживають у м. Полтава в квартирі загальною площею 49,9 кв. м, житловою площею 26,7 кв. м (квартира № 1). Підставою для взяття на облік визначено забезпеченість жилою площею нижче встановленого рівня. Перед постановкою на облік заявник реєструє в квартирі № 1 свою дружину, двох дітей та свою матір (сам заявник зареєстрований в цій квартирі з 01.10.1977).

При цьому згідно з даними Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно гр. К. до липня 2019 року була одноосібним власником трикімнатної квартири у м. Полтава житловою площею 47,7 кв. м (квартира № 2) та за чотири місяці до дати подання заяви про взяття на квартирний облік позбулась права власності на неї.

Таким чином, дружиною заявника здійснено у 2019 році відчуження¹⁶ достатньої для проживання квартири (у розрахунку на одну особу в сім'ї – 11,92 кв. м) та, як наслідок, рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради в частині взяття заявника та його сім'ї на квартирний облік винесено всупереч пункту 17 Правил № 470, відповідно до якого громадяни, які здійснили відчуження придатного і достатнього за розміром житла, не беруться на квартирний облік протягом 5 років з моменту погіршення житлових умов.

Слід зазначити, що відповідно до акта перевірки житлових умов, на підставі якого винесено рішення про взяття осіб на квартирний облік, одним із членів комісії був представник громадської організації, яку на той момент очолював заявник.

Таким чином, у діях посадових осіб виконавчого комітету Полтавської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

На дату проведення аудиту (лютий 2020 року) заявнику призначено, але не виплачено, грошову компенсацію в сумі **1561,82 тис. гривень**. Виплата призначеної суми коштів призведе до заподіяння матеріальної шкоди (збитків) державі.

Отже, неправомірне рішення виконавчого комітету Полтавської міської ради в частині взяття гр. К. на квартирний облік призвело до призначення грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим створено ризик завдання матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Рішенням виконавчого комітету Броварської міської ради 10.01.2017 взято на квартирний облік гр. М., учасника АТО/ООС, як проживаючого у гуртожитку. При цьому за 3 місяці до подання заяви про взяття на квартирний облік вказаний громадянин дарує ¼ частини належної йому квартири (9,88 кв. м) у м. Бровари своїм донькам. Таким чином, заявником у 2016 році здійснено відчуження достатньої для проживання квартири та, як наслідок, рішення виконавчого комітету Броварської міської ради в частині взяття заявника на квартирний облік винесено всупереч пункту 17 Правил № 470, відповідно до якого громадяни, які здійснили відчуження придатного і достатнього за розміром житла, не беруться на квартирний облік протягом 5 років з моменту погіршення житлових умов.

Таким чином, у діях посадових осіб виконавчого комітету Броварської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, пов'язаних з

¹⁶ Відповідно до термінологічного словника інформаційно-аналітичної системи ЛІГА:ЗАКОН відчуження майна трактується як передача майна у власність іншій особі. Розрізняють **відчуження майна** платне (купівля-продаж) і **безоплатне (дарування)**. Згідно з ПКУ відчуженням майна вважаються будь-які дії платника податків, унаслідок яких такий платник податків у порядку, передбаченому законом, **втрачає право власності на майно**, що належить такому платнику податків, або право користування, зокрема, природними ресурсами, що у визначеному законодавством порядку надані йому в користування.

невиконанням або неналежним виконанням службовою особою своїх службових обов'язків, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У 2017 році вказаним громадянином, як таким, що перебуває на квартирному обліку, отримано грошову компенсацію в сумі **708,8 тис. грн.**, за рахунок якої ним придбано квартиру загальною площею 39,5 кв. метрів. Отже, неправомірне рішення виконавчого комітету Броварської міської ради в частині взяття гр. М. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Іншим рішенням виконавчого комітету Броварської міської ради від 07.03.2017 взято на квартирний облік гр. М., учасника АТО/ООС, як такого, що забезпечений житловою площею нижче встановленого рівня. Водночас за 4 роки і 3 місяці до взяття громадянина на квартирний облік ним подарована своїй дружині власна квартира у м. Бровари загальною площею 52 кв. метрів.

Отже, виконавчим комітетом Броварської міської ради у порушення вимог пункту 17 Правил № 470 взято на квартирний облік гр. М. на 9 місяців раніше від дозволених термінів.

Таким чином, у діях посадових осіб виконавчого комітету Броварської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

Відповідно до рішення комісії при Броварській міській раді від 18.05.2017 йому призначено, як такому, що потребує поліпшення житлових умов, грошову компенсацію, за рахунок якої ним 21.11.2017 придбано квартиру загальною площею 45,6 кв. м вартістю **939,6 тис. гривень.**

Отже, неправомірне рішення виконавчого комітету Броварської міської ради в частині взяття гр. М. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Також рішенням виконавчого комітету Броварської міської ради від 03.11.2015 взято на квартирний облік учасника бойових дій гр. Т. разом із сім'єю, як такого, що проживає за договором оренди квартири в м. Бровари житловою площею 47 кв. метрів. При цьому зазначений договір укладений заявником із рідним дядьком (квартира належить вказаному громадянину на правах власності) терміном на 1 рік з 28.08.2015. На момент укладання договору гр. Т. зареєстрований за вказаною адресою з 02.12.2014. Через два роки (24.10.2016) власником цієї квартири стає мати заявника, в якій реєструються його дружина і син.

Отже, виконавчим комітетом Броварської міської ради у порушення вимог пункту 13 Правил № 470, відповідно до якого потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни, які проживають не менше 5 років за договором найму (оренди) в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності, взято на облік особу, яка проживала за договором оренди менше допустимого терміну (лише 2 місяці). Крім того, в порушення вимог пунктів 26 і 28 Правил № 470 виконавчим комітетом не знято з квартирної обліку заявника з сім'єю, як такого, що поліпшив житлові умови (з 24.10.2016), оскільки фактично на одного члена сім'ї у зареєстрованій квартирі припадає 11,75 кв. метрів.

Таким чином, у діях посадових осіб виконавчого комітету Броварської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У 2019 році вказаному громадянину призначена грошова компенсація в сумі **1352,4 тис. грн**, яка на момент проведення аудиту (серпень 2020 року) не виплачена.

- Розпорядженням голови Печерської районної у місті Києві держадміністрації від 04.11.2009 взято на квартирний облік гр. Ч., УБД на території інших держав, зі складом сім'ї 5 осіб (заявник, дружина, донька, сестра, племінник), як такого, що забезпечений житловою площею нижче встановленого рівня. На дату взяття гр. Ч. на квартирний облік у його власності перебувала двокімнатна квартира загальною площею 43,9 кв. м, житловою 28,4 кв. м, розміщена в Печерському районі м. Києва, придбана ним у 2002 році. Слід зазначити, що за 5 років до взяття на квартирний облік дружиною заявника продано трикімнатну квартиру загальною площею 72,3 кв. м, розташовану в Оболонському районі м. Києва.

У 2017 році гр. Ч. придбає квартиру в Печерському районі м. Києва загальною площею 59 кв. м, житловою площею 15,5 кв. м, тобто, починаючи з 2017 року, рівень забезпечення заявника та членів його сім'ї, які перебувають на квартирному обліку, становить 8,78 кв. метрів.

Довідково. Крім вказаного житлового майна, гр. Ч. є власником житлового будинку площею 24,2 кв. м у Київській області, машиномісця площею 20,9 кв. м, нежитлового приміщення площею 70,1 кв. м у Печерському районі м. Києва, а також ще двох інших нежитлових приміщень площами 74,5 і 60,8 в інших районах м. Києва, одне з яких здає в оренду банківській установі.

У пункті 26 Правил № 470 передбачено, що громадяни знімаються з квартирної обліку у випадку поліпшення житлових умов, внаслідок яких відпали підстави для надання іншого жилого приміщення, а у пункті 13 цих правил зазначено, що потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни, які забезпечені жилою площею нижче за встановлений рівень.

Відповідно до пункту 2 постанови виконавчого комітету Київської міської ради народних депутатів президії Київської міської ради профспілок від 15.07.1985 № 582 «Про порядок застосування у м. Києві Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни, які мають жилу площу до 7,5 кв. м включно на кожного члена родини.

Водночас головою Печерської районної у місті Києві держадміністрації в порушення вимог пунктів 26 і 28 Правил № 470 не знято з квартирної обліку гр. Ч. із сім'єю, як такого, що поліпшив житлові умови, внаслідок якого відпали підстави для надання іншого жилого приміщення.

В обґрунтуванні адміністрацією зазначено, що відповідно до пункту 53 Правил № 470 жилі приміщення надаються громадянам у межах 13,65 кв. м жилої площі на одну особу, але не менше рівня середньої забезпеченості громадян жилою площею в даному населеному пункті, який визначений для

м. Києва у розмірі 9 кв. метрів. Однак вказане не відповідає вимогам законодавства, оскільки відповідно до пункту 13 Правил № 470, як зазначалося раніше, потребуючими поліпшення житлових умов визнаються ті, які забезпечені жилою площею нижче встановленого рівня, який для м. Києва визначено в розмірі до 7,5 кв. метрів.

Таким чином, у діях посадових осіб Печерської районної у м. Києві державної адміністрації вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У результаті цього, комісією при Печерській районній у місті Києві держадміністрації 23.12.2019 призначено гр. Ч. грошову компенсацію в сумі **2215,8 тис. грн**, яку на момент проведення аудиту (лютий 2020 року) не виплачено.

- Рішенням виконавчого комітету Бердичівської міської ради Житомирської області від 21.08.2015 взято на квартирний облік гр. Б., учасника АТО/ООС, як такого, що забезпечений житловою площею нижче визначеного рівня. Водночас встановлено, що за 1 місяць до взяття на квартирний облік заявником відчужено (подаровано) власному батькові $\frac{1}{4}$ частини (9,1 кв. м) своєї квартири, яка розміщується у м. Бердичів, загальною жилою площею 36,5 кв. метрів.

***Довідково.** Крім вказаного майна, у власності гр. Б. перебували дві земельні ділянки загальною площею 2,08 га.*

Таким чином, заявником здійснено відчуження достатньої для проживання площі приміщення та, як наслідок, рішення виконавчого комітету Бердичівської міської ради в частині взяття гр. Б. на квартирний облік винесено всупереч пункту 17 Правил № 470.

Отже, у діях посадових осіб виконавчого комітету Бердичівської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У грудні 2018 року вказаному громадянину, як такому, що перебуває на квартирному обліку, призначено грошову компенсацію в сумі **613,2 тис. грн**, за рахунок якої ним у 2019 року придбано квартиру загальною площею 66,2 кв. м, та оформлено на неї право власності. При цьому, станом на березень 2020 року, вказана квартира у власності заявника відсутня, натомість перебуває у власності житловий будинок загальною площею 98,3 кв. метрів.

Таким чином, неправомірне рішення виконавчого комітету Бердичівської міської ради в частині взяття гр. Б. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Рішенням виконавчого комітету Бердичівської міської ради від 28.12.2015 взято на квартирний облік гр. Г., учасника АТО/ООС, у складі сім'ї з чотирьох осіб, як такого, що забезпечений житловою площею нижче встановленого рівня. Водночас встановлено, що у власності заявника на момент взяття на квартирний облік перебувало $\frac{3}{4}$ частини будинку, розташованого у м. Бердичів, загальною площею 93,1 кв. м, житловою площею 73,7 кв. м, на якій було зареєстровано та проживало всього 7 осіб (заявник, двоє його дітей та 4 онуків). Тобто забезпеченість житловою площею на

одного члена сім'ї становила 10,5 кв. метрів. Фактично для міста Бердичів забезпеченість жилою площею визначено на рівні не нижче 6 кв. метрів.¹⁷

Довідково. 15.08.2018 гр. Г. відчужено будинок загальною площею 64,9 кв. м, житловою площею 36,9 кв. м, розміщений у Бердичівському районі. Крім вказаного майна, у власності гр. Г. перебуває земельна ділянка площею 3 га.

Таким чином, на момент взяття заявника на квартирний облік він був забезпечений жилою площею вище встановлено рівня, як наслідок, рішення виконавчого комітету Бердичівської міської ради в частині взяття заявника на квартирний облік винесено всупереч пункту 17 Правил № 470.

Отже, у діях посадових осіб виконавчого комітету Бердичівської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У березні 2019 року вказаному громадянину, як такому, що перебуває на квартирному обліку, призначено грошову компенсацію в сумі **619,3 тис. грн**, за рахунок якої ним у вересні 2019 року придбано у м. Бердичів квартиру загальною площею 60,1 кв. метрів.

Таким чином, неправомірне рішення виконавчого комітету Бердичівської міської ради в частині взяття гр. Г. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Рішенням виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради від 26.11.2013 взято на квартирний облік гр. Л. зі складом сім'ї з чотирьох осіб (заявник, дружина і двоє дітей), як такого, що проживає в гуртожитку. Водночас виконавчим комітетом в порушення вимог пунктів 26 і 28 Правил № 470 не знято з травня 2016 року вказаного громадянина з квартирної обліку, яким поліпшено житлові умови, а саме, 24.09.2015 ним приватизовано кімнату в гуртожитку, який розміщується в місті Горішні Плавні, житловою площею 18,6 кв. м, та 05.05.2016 дружиною придбано в цьому місті квартиру житловою площею 29,21 кв. метрів.

Отже за наявності у власності членів сім'ї гр. Л., з якими він перебував на квартирному обліку, нерухомого майна житловою площею 47,81 кв. м (11,95 кв. м на одну особу), що майже вдвічі перевищує встановлений в Полтавській області мінімальний розмір для прийняття на квартирний облік з метою покращення житлових умов (6 кв. м¹⁸), виконавчим комітетом залишено вказаного громадянина та членів його сім'ї на квартирному обліку.

¹⁷ У постанові виконкому Житомирської обласної ради та президії обласної ради професійних спілок від 07.01.1985 «Щодо ведення обліку громадян, що потребують покращення житлових умов, та виділення їм житлових приміщень в області» визначено, що особами, які потребують покращення житлових умов, визнаються громадяни, що забезпечені житловою площею нижче мінімального розміру 6 кв. м на кожного члена сім'ї.

¹⁸ У постанові виконкому обласної Ради народних депутатів та Президіуму обласної Ради професійних союзів від 25.12.1984 № 510 «Про правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов та надання їм житлових приміщень в Українській РСР визначено мінімальний рівень живої площі в м. Комсомольськ» визначено, що особами, які потребують покращення житлових умов, визнаються громадяни, що забезпечені житловою площею нижче мінімального розміру 6 кв. м на кожного члена сім'ї.

Отже, у діях посадових осіб виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У подальшому за два місяці до подання гр. Л. до управління соціального захисту населення Горішньоплавнівської міської ради заяви щодо призначення грошової компенсації (15.03.2019) його дружиною, яка працює спеціалістом у цьому органі, здійснено продаж цієї квартири, чим штучно погіршено умови свого проживання.

У березні 2019 року гр. Л. призначено грошову компенсацію, за рахунок якої ним придбано квартиру загальною площею 60,8 кв. м вартістю **619,1 тис. гривень.**

Таким чином, неправомірне рішення виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради в частині взяття гр. Л. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

- Аналогічно рішенням виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради від 22.09.2015 взято на квартирний облік гр. М. зі складом сім'ї з чотирьох осіб (заявник, дружина і двоє дітей), як такого, що проживає в гуртожитку. Водночас виконавчим комітетом в порушення вимог пунктів 26 і 28 Правил № 470 не знято з липня 2018 року вказаного громадянина з квартирному обліку, яким поліпшено житлові умови, а саме, 12.05.2017 ним приватизовано кімнату в гуртожитку, який розміщується в місті Горішні Плавні, житловою площею 16,8 кв. м та 20.07.2018 дружиною придбано у цьому місті квартиру житловою площею 41,23 кв. метрів.

Отже, за наявності у власності членів сім'ї гр. М., з якими він перебував на квартирному обліку, нерухомого майна житловою площею 58,03 кв. м (14,5 кв. м на одну особу), що більше ніж вдвічі перевищує встановлений у Полтавській області її мінімальний розмір (6 кв. м), виконавчим комітетом залишено вказаного громадянина та членів його сім'ї на квартирному обліку.

Таким чином, у діях посадових осіб виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У подальшому за півроку до подання гр. М. до управління соціального захисту населення Горішньоплавнівської міської ради заяви щодо призначення грошової компенсації його дружиною передано в дар цю квартиру доньці, яка разом із заявником перебувала на квартирному обліку, чим штучно погіршено умови свого проживання.

У вересні 2019 року гр. М. призначено грошову компенсацію, за рахунок якої ним придбано квартиру загальною площею 65,6 кв. м вартістю **760,0 тис. гривень.**

Отже, неправомірне рішення виконавчого комітету Горішньоплавнівської міської ради в частині взяття гр. М. на квартирний облік призвело до призначення і виплати грошової компенсації особі, яка не мала права перебувати на квартирному обліку, чим завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

❖ *неправомірний перегляд розміру грошової компенсації*

Відповідно до пункту 6 Порядку виплати № 719 (у редакції зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 207) до повноважень комісії належить, зокрема, прийняття рішення про призначення або відмову в призначенні грошової компенсації. Відповідно до пункту 6 Порядку виплати № 719 (у редакції зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2020 № 353), які набрали чинності з 14.05.2020, повноваження комісій доповнено переглядом рішення про призначення грошової компенсації за нововиявленими обставинами (у разі зміни у складі сім'ї, зміни показників опосередкованої вартості спорудження житла тощо).

Відповідно до пункту 20 Порядку виплати № 719 (у редакції зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2020 № 353) розмір грошової компенсації підлягає перерахунку у зв'язку із зміною складових формули, за якою розраховується грошова компенсація, якщо грошова компенсація не виплачена чи виплачена не у повному обсязі. До таких складових належить, зокрема, кількість членів сім'ї заявника та кількість членів сім'ї особи, яка загинула (пропала безвісти), померла.

До внесених змін (до 14.05.2020) єдиною умовою для перерахунку комісією розміру грошової компенсації, яка не виплачена чи виплачена не у повному обсязі, була зміна опосередкованої вартості спорудження 1 кв. м загальної площі житла.

Отже, у 2017–2020 роках (до 14.05.2020) комісії відповідно до положень Порядку виплати № 719 не мали права переглядати рішення про призначення грошової компенсації, крім випадків зміни розміру грошової компенсації у зв'язку зі зміною опосередкованої вартості спорудження житла.

Встановлено, що комісією, створеною відповідно до розпорядження голови Печерської районної у м. Києві держадміністрації, 16.01.2018 призначено гр. К. грошову компенсацію. Розрахунок проведено з урахуванням заявника, його дружини і сина, які перебували разом з ним на квартирному обліку. Через 6 місяців за зверненням заявника комісією неправомірно скасовується попереднє рішення та приймається 02.07.2018 нове рішення, відповідно до якого компенсація призначається на нових умовах, а саме, з урахуванням отримання дружиною заявника 07.03.2018 II групи інвалідності, чим збільшено належну для отримання площу приміщення на 10 кв. м та розмір грошової компенсації на **228,3 тис. гривень**.

Довідково. Передбачена в пункті 20 Порядку виплати № 719 формула визначення розміру грошової компенсації передбачає збільшення на 13,65 кв. м належного для отримання житла на кожного члена сім'ї заявника та на 10 кв. м на кожного члена сім'ї заявника, який має інвалідність. Отже, будь-які зміни кількості членів сім'ї (одруження, усиновлення, народження дітей, включення до складу сім'ї батьків), а також отримання інвалідності членом сім'ї збільшує розмір належної для отримання площі приміщення та відповідно розмір грошової компенсації.

У 2018 році за рахунок отриманої грошової компенсації гр. К. придбано у м. Києві квартиру площею 95 кв. м за ціною 1884,1 тис. гривень.

Отже, неправомірне рішення комісії при Печерській районній у м. Києві держадміністрації щодо скасування попереднього рішення про призначення гр. К. грошової компенсації та призначення такої компенсації на нових умовах призвело до заподіяння матеріальної шкоди (збитків) державі.

Таким чином, у діях посадових осіб вказаного органу вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

Інший випадок. Цією ж комісією 18.06.2019 призначено гр. П. грошову компенсацію. До розрахунку взято тільки заявника. Інших документів, щодо наявності у нього членів сім'ї, заявником не надано. На момент обстеження матеріально-побутових умов комісією зафіксовано, що заявник проживав один. Через 6 місяців (10.12.2019) за зверненням заявника комісією неправомірно скасовується попереднє рішення і призначається компенсація на нових умовах, а саме, з урахуванням реєстрації з грудня 2019 року за місцем проживання заявника матері та взяття її на квартирний облік разом із сином, чим збільшено кількість членів сім'ї. Це призвело до збільшення належної для отримання площі приміщення на 13,65 кв. м та розміру грошової компенсації на **351,0 тис. гривень**. На дату проведення аудиту (14.02.2019) компенсація не виплачена.

Також 10.09.2018 цією комісією призначено гр. Г. грошову компенсацію. До розрахунку включено заявника та його дружину. Майже через рік (16.07.2019) комісією неправомірно скасовується попереднє рішення та призначається розмір грошової компенсації на нових умовах (з урахуванням включення до розрахунку неодруженого сина, який навчається в закладі вищої освіти, у зв'язку з тим, що відповідно до змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 207 до абзацу шостого пункту 21 Порядку виплати № 719, син став належати до членів сім'ї). На дату прийняття першого рішення про призначення грошової компенсації син не належав до членів сім'ї, які включаються у розрахунок, оскільки на момент подання заяви досяг повноліття. У результаті такого рішення розмір грошової компенсації збільшився на **330,8 тис. гривень**.

За рахунок отриманої грошової компенсації заявником придбано майнові права на квартиру площею 93,42 кв. м за ціною 2088,0 тис. гривень.

Отже, неправомірне рішення комісії при Печерській районній у м. Києві держадміністрації щодо скасування попереднього рішення про призначення гр. Г. грошової компенсації та призначення такої компенсації на нових умовах призвело до заподіяння матеріальної шкоди (збитків) державі.

Таким чином, у діях посадових осіб вказаного органу вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

У м. Львові комісією, створеною відповідно до розпорядження Львівського міського голови від 01.11.2016 № 583, призначено 21.02.2019 гр. Л. грошову компенсацію. До розрахунку включено заявника, його дружину та доньку.

Через 10 місяців комісією неправомірно скасовується попереднє рішення та призначається розмір грошової компенсації на нових умовах (з урахуванням включення до розрахунку неодружених сина та доньки, які навчаються в закладі вищої освіти, у зв'язку з тим, що відповідно до змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 до абзацу шостого пункту 19 Порядку виплати № 280, син і донька стали належати до членів сім'ї). На дату прийняття першого рішення про призначення

грошової компенсації син і донька не належали до членів сім'ї, які включаються у розрахунок, оскільки на момент подання заяви досягли повноліття. У результаті такого рішення розмір грошової компенсації збільшився на **693,2 тис. гривень**. На момент проведення аудиту (лютий 2020 року) кошти не виплачено.

❖ *неправомірне включення до розміру грошової компенсації додаткових витрат*

У Порядках та умовах №№ 206, 214, 280 і 719 передбачено включення до розрахунку розміру грошової компенсації витрат (гривень), пов'язаних з купівлею, оформленням права власності на житло та сплатою передбачених законом податків і зборів. Перелік цих витрат у відповідних нормативних актах не визначено.

У результаті окремими комісіями включалися до розміру грошової компенсації витрати, які заявник не повинен сплачувати, зокрема, держмито у розмірі 1 відс.¹⁹, збір на обов'язкове пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу²⁰, податок з доходу від продажу нерухомості²¹.

Встановлено, що окремими комісіями Львівської області у 2019 році включено у розмір грошової компенсації сплату таких податків на суму

¹⁹ Відповідно до підпункту «а» пункту 3 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 № 7-93 «Про державне мито» за нотаріальні дії, вчинювані державними нотаріальними конторами і виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів за посвідчення договорів відчуження житлових будинків, квартир, кімнат, дач, садових будинків, гаражів, а також інших об'єктів майна, які перебувають у власності громадянина, що здійснює відчуження, 1 відсоток суми договору, але не менше одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

²⁰ Згідно з абзацом першим пункту 9 статті 1 Закону України від 26.06.1997 № 400 «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» та пункту 15¹ Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740, збір на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу нерухомого майна **не сплачується** громадянами, які **придбавають житло** і перебувають у черзі на одержання житла або придбавають житло вперше.

²¹ Відповідно до статей 167 та 172 ПКУ податок з доходу від продажу об'єкта нерухомості сплачується платником податку, **що відчужує** такий об'єкт нерухомості. Пунктом 172.1. статті 172 ПКУ (у редакції до змін, внесених до цього пункту цієї статті згідно із Законом України від 16.01.2020 № 466) було визначено, що дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку (включаючи земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці), а також земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі, визначеної статтею 121 Земельного кодексу України залежно від її призначення, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується. Умова щодо перебування такого майна у власності платника податку понад три роки не розповсюджується на майно, отримане таким платником у спадщину. Отже, пунктом 172.1 статті 172 ПКУ визначено дві умови, при одночасному дотриманні яких дохід від продажу нерухомого майна не оподатковується.

207,6 тис. грн, які фактично на дату проведення аудиту (лютий 2020 року) не здійснено.

У Київській області окремими районними та міськими комісіями²² у 2017–2019 роках неправомірно включено до розміру грошової компенсації більше ніж 100 заявникам витрати на сплату до пенсійного фонду, державного мита та податку з доходів фізичних осіб на загальну суму **3060,0 тис. грн**, з яких 124,4 тис. грн повернуто у зв'язку з відсутністю відповідних зобов'язань та 1374,0 тис. грн було виключено з розрахунку за результатами аудиту. У результаті безпідставно витрачено 1561,6 тис. грн, з яких **782,3 тис. грн** (держмито, податок при продажу нерухомості, військовий збір), сплачені ветеранами війни замість продавців об'єктів нерухомості, **751,5 тис. грн** (збір на обов'язкове пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу) – зайво сплачені одержувачами грошової компенсації до державного бюджету.

Як наслідок, у діях посадових осіб зазначених районних та міських комісій вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

Довідково. Слід зазначити, що відповідно до Закону № 3425 «Про нотаріат» договори підлягають нотаріальному посвідченню. Відповідно до пункту 15³ Порядку № 1740 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 866) нотаріальне посвідчення договорів купівлі-продажу нерухомого майна здійснюється за наявності документального підтвердження сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу нерухомого майна.

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу нерухомого майна сплачується підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та фізичними особами, які придбавають нерухоме майно, у розмірі 1 відсотка вартості нерухомого майна, зазначеної в договорі купівлі-продажу такого майна, за винятком, зокрема, громадян, які придбавають житло і перебувають у черзі на одержання житла або придбавають житло вперше (пункт 15¹ Порядку № 1740). У пункті 15² цього Порядку наведені підстави, за яких збір на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі нерухомого майна не сплачується. До таких підстав віднесено, зокрема, перебування особи у черзі на одержання житла, що підтверджується документом, виданим органом, до компетенції якого належить ведення обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов (підпункт «г» пункту 15² Порядку № 1740).

Крім того, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 866, яка набрала чинності з 26.09.2020, пункт 15³ Порядку № 1740 доповнено абзацом, відповідно до якого нотаріальне посвідчення договорів купівлі-продажу нерухомого майна здійснюється без документального підтвердження сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій купівлі-продажу нерухомого майна за наявності зазначених у підпунктах «в» і «г» пункту 15² цього Порядку інформації та документів, що підтверджують звільнення від сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування. Отже, починаючи з 26.09.2020, особи, які перебувають у черзі на одержання житла, при нотаріальному посвідченні договорів купівлі-продажу нерухомого майна не повинні документально підтверджувати сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Встановлено також, що управлінням соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області надано згоду на перерахування **45,0 тис. грн** коштів на покриття витрат,

²² Бариспільський, Бориспільський, Бородянський, Броварський, Богуславський, Вишгородський, Іванківський, Києво-Святошинський, Згурівський, Обухівський, Сквирський, Таращанський, Яготинський райони, м. Біла Церква, Бориспіль, Васильків, Ірпінь, Обухів, Переяслав-Хмельницький, Ржищів, Славутич, Фастів.

пов'язаних з оформленням права власності (послуги нотаріуса), на рахунки продавців житла, а не відповідних нотаріальних установ. Водночас підтвердні документи щодо їх використання саме на відповідні цілі заявниками не надано. У результаті завдано матеріальної шкоди (збитків) державі на вказану суму.

❖ неправомірне перерахування коштів грошової компенсації на спеціальні рахунки ветеранів війни частинами на загальну суму 11590,1 тис. грн²³

У Порядках виплати №№ 206, 214, 280 і 719 передбачено, що орган соціального захисту населення після отримання від заявника реквізитів його спеціального рахунка перераховує на нього кошти грошової компенсації в розмірі, визначеному у рішенні комісії. Норм щодо перерахування коштів субвенції частинами в цьому порядку не передбачено. Фактично ж встановлено перерахування органами соціального захисту населення на спеціальні рахунки **одинадцяти** отримувачів коштів компенсації частинами.

У результаті таких дій відповідними органами фактично закріплено (зарезервовано) за окремими отримувачами грошової компенсації кошти компенсації, що дозволяло їм не повертати їх на рахунок державного бюджету. Водночас за період перебування коштів на рахунках отримувачів купівельна спроможність компенсації у зв'язку зі зростанням вартості житла знижується, що у подальшому потребує більших видатків на надання грошової допомоги. Крім того, перерахування коштів частинами дозволяє відтерміновувати процес придбання громадянами житла, оскільки відповідно до порядків заявники у разі отримання повного обсягу грошової компенсації мають рік для використання коштів на придбання житла.

Так, згідно з наданою на запит Рахункової палати інформацією Вінницької, Волинської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської облдержадміністрацій, місцевих органів соціального захисту населення, станом на 01.06.2020 перераховано частинами на рахунки **шести** отримувачів грошової компенсації коштів на суму 3845,5 тис. грн з призначеного розміру 6571,7 тис. гривень. У зв'язку з відсутністю бюджетних призначень створено умови для невикористання цих коштів та повернення їх до державного бюджету.

Аудитом у Львівській області встановлено, що управлінням соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради в порушення вимог пункту 28 Порядків виплати №№ 214, 719 перераховано грошову компенсацію частинами **дев'яти** заявникам на загальну суму 11273,7 тис. грн, з них станом на 01.03.2020 використано на придбання житла 5330,7 тис. грн, залишалися невикористаними – 5943,0 тис. гривень.

Наприклад, комісією при Львівській міській раді 15.06.2018 призначено гр. Г. (УБД на території інших держав) грошову компенсацію в сумі 1143,0 тис. гривень. У зв'язку з відсутністю на рахунок управління всієї суми компенсації йому в порушення вимог пункту 28 Порядку виплати № 214 08.10.2018 перераховується частина коштів у сумі 669,0 тис. грн, що

²³ Управління соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради – 11273,7 тис. грн; управління праці, сім'ї та соціального захисту населення виконавчого комітету Бердичівської міської ради – 299,2 тис. грн; управління соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації – 17,2 тис. гривень.

дозволило закріпити (приховати) ці кошти за вказаним громадянином та не повертати наприкінці року до державного бюджету.

У зв'язку зі зростанням у 2019 році опосередкованої вартості житла комісією здійснено перерахунок розміру грошової компенсації та збільшено суму з 1143,0 до 1214,1 тис. гривень. Через 11 місяців (22.08.2019) гр. Г. перераховується друга частина компенсації в сумі 545,1 тис. гривень.

Перерахування коштів частинами, а не вжиття заходів щодо перерозподілу цих коштів на рівні області (ініціювання перед Львівською облдержадміністрацією) для інших ветеранів та використання у тому періоді, в якому вони були виділені, призвели до додаткових видатків державного бюджету на 71,1 тис. гривень.

Фактично громадянином 20.01.2020 укладено договір про пайову участь, або через 1,3 місяця після отримання першого траншу. На період проведення аудиту право власності на квартиру заявником не отримано.

Встановлено також, що перерахування коштів частинами на рахунок ветеранів війни порушує принцип черговості надання грошової компенсації, закладений в основу порядків виплати грошової компенсації, та впливає на подальше рішення Мінветеранів при розподілі коштів між регіонами.

Так, відповідно до інформації про потребу в наданні грошової компенсації, поданої департаментом соціальної та молодіжної політики Вінницької облдержадміністрації, до потреби включено гр. Ю. (УБД на території інших держав) та визначено йому суму належної грошової компенсації в розмірі 1008,0 тис. грн за мінусом частково виплаченої у 2019 році суми 62,6 тис. гривень.

При розподілі коштів субвенції між регіонами Мінветеранів керувалося також фактами виплати заявникам у попередніх роках частини коштів субвенції. У зв'язку з цим, для цієї області розподілено кошти в сумі 1008,0 тис. грн для виплати компенсації **саме** гр. Ю.

Водночас відповідно до рішень виконавчого комітету Вінницької міської ради гр. Ю. перебуває на квартирному обліку з **05.03.2015**, але є також інші громадяни, які стали на квартирний облік раніше, це гр. Ц. (з **05.04.2012**) та гр. К. (**02.08.2012**), які мають право, у порядку черговості, на отримання грошової компенсації раніше, ніж гр. Ю. Проте саме порушення органом соціального захисту населення вимог пункту 28 Порядку виплати № 214 щодо перерахування частини коштів на рахунки заявників, а не повної суми, суттєво вплинуло на рішення Мінветеранів.

❖ *непроведення перерахунку розміру грошової компенсації у зв'язку зі зміною опосередкованої вартості спорудження житла*

Відповідно до порядків виплати грошової компенсації у разі зміни опосередкованої вартості спорудження 1 кв. метра загальної площі житла, визначеної Мінрегіоном після розрахунку комісією розміру грошової компенсації, розмір грошової компенсації підлягає перерахунку комісією без звернення заявника за умови, що на день такої зміни грошова компенсація не виплачена чи виплачена не у повному обсязі.

Встановлено, що в порушення вимог пункту 19 Порядків виплати №№ 206, 214, 719 і пункту 17 Порядку виплати № 280 комісіями **не проведено перерахунку розмірів грошової компенсації 40 ветеранам війни**, у зв'язку з чим 38 із них, які придбали житло, та двоє, яким виплачено

грошову компенсацію у 2017–2019 роках, недоотримали компенсацію на суму **2808,0 тис. гривень**²⁴. Як наслідок, у діях посадових осіб зазначених комісій вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

Наприклад, комісією при Кременчуцькій міській раді в порушення вимог підпункту 5 пункту 19 Порядку виплати № 719 у зв'язку зі зміною в грудні 2018 року²⁵ опосередкованої вартості спорудження житла не проведено перерахунок розміру грошової компенсації, яка на день такої зміни не була виплачена, у результаті чого 10 учасників АТО/ООС недоотримали таку компенсацію в сумі **406,1 тис. грн**, або від 24,8 до 65 тис. грн кожен.

Основною причиною цієї ситуації є розподіл коштів грошової компенсації Міністерством відповідно до призначень комісії на дату подання такої потреби. У результаті тих коштів, які надходять безпосередньо на рахунки органів соціального захисту населення, недостатньо для виплати компенсації ветеранам війни з урахуванням щоквартального зростання опосередкованої вартості спорудження житла. Таким чином, ветерани війни погоджуються на компенсацію у нижчому розмірі, ніж взагалі не отримати.

❖ неврахування при визначенні обсягу грошової компенсації додаткової площі в розмірі 10 кв. метрів

Комісією при Львівській міській раді з недотриманням вимог пункту 6 Порядку виплати № 214 при визначенні розміру грошової компенсації для заявниці Г. (члена сім'ї УБД на території інших держав) 20.11.2018 не було враховано одного з нормативів, передбачених підпунктом 4 пункту 19 Порядку виплати № 214, а саме, додаткових 10 кв. м жилої площі на кожного члена сім'ї заявника, який є особою з інвалідністю або дитиною з інвалідністю. Відповідно до матеріалів справи заявниця є особою з інвалідністю II групи загального захворювання безтерміново. У результаті, розмір грошової компенсації для гр. Г. було занижено на **206,24 тис. гривень**.²⁶ Як наслідок, у діях відповідної комісії вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

За результатами аудиту Комісією 24.02.2020 прийнято рішення про перерахунок гр. Г. грошової компенсації та врахування в розрахунку додаткових 10 кв. метрів.

²⁴ Управління соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради – 1176,8 тис. грн; управління соціального захисту населення Броварської райдержадміністрації – 419,9 тис. грн; департамент соціального захисту населення виконавчого комітету Кременчуцької міської ради – 406,1 тис. грн; департамент соціальної політики Дніпровської міської ради – 394,4 тис. грн; управління соціального захисту населення виконавчого комітету Київської районної у м. Полтаві ради – 279,4 тис. грн; управління соціального захисту населення виконавчого комітету Шевченківської районної у м. Полтаві ради – 131,4 тис. гривень.

²⁵ Відповідно до наказу Мінрегіону від 06.12.2018 № 335 опосередкована вартість спорудження житла станом на 01.10.2018 для Полтавської області становила 10536 грн за 1 кв. м, та яка збільшилася на 604 грн порівняно з вартістю станом на 01.01.2018 (наказ Мінрегіону від 01.03.2018 № 46 – 9932 гривні).

²⁶ Управління соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради.

❖ неправомірне відрахування з належної заявникам площі приміщень наявної у них площі

В статті 48 ЖКУ передбачено, що жилає приміщення надається громадянам у межах норми жилої площі, але не менше розміру, який визначається Кабінетом Міністрів України і Федерацією професійних спілок України. При цьому враховується жила площа у жилому будинку (квартирі), що перебуває у приватній власності громадян, якщо ними не використані житлові чеки.

У 2017–2019 роках у Порядках виплати №№ 206, 214 і 719²⁷ не було передбачено у формулі розрахунку розміру грошової компенсації зменшення норми жилої площі на кожного члена сім'ї заявника на жилу площу, яка перебуває у власності заявника або членів його сім'ї, які включені в розрахунок грошової компенсації. Починаючи з квітня–травня 2020 року таку норму ввели, у результаті чого розмір грошової компенсації став залежати від площі приміщення, яка перебуває у власності заявника та членів сім'ї.

Встановлено, що окремими комісіями в порушення вимог Порядків виплати №№ 206, 214 і 719 (до змін, внесених постановами Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 №№ 320, 333 та від 06.05.2020 № 353) при визначенні розміру грошової компенсації для **18 заявників** відраховано з належної заявникам площі приміщень наявну у них площу, у результаті чого 11 з них, які придбали житло, недоотримали грошову компенсацію в сумі **2219,4 тис. гривень**²⁸. Іншим 7 особам, яким ще не виплачено грошову компенсацію, занижено розмір на **1400,6 тис. гривень**²⁹.

Як наслідок, у діях посадових осіб зазначених комісій вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 367 «Службова недбалість» ККУ.

Наприклад, комісією при Дніпровській міській раді Дніпропетровської області 21.07.2017 призначено гр. Б. (матері загиблого учасника АТО/ООС, III групи інвалідності) грошову компенсацію у розмірі 504,8 тис. гривень. У порушення вимог пункту 20 Порядку виплати № 719 комісією при визначенні розміру грошової компенсації відраховано з належної заявнику площі площу приміщення, яка була у її власності (20,2 кв. м) на момент призначення компенсації, чим занижено розмір грошової компенсації на 355,7 тис. гривень. У результаті заявницею замість 860,5 тис. грн отримано грошову компенсацію в сумі 504,8 тис. грн, за рахунок яких нею 28.08.2017 придбано квартиру.

Слід зазначити, що під час аудиту в Мінветеранів встановлено декілька фактів відмінування комісіями з належної заявникам площі приміщень наявної в них площі **до набуття чинності нормативними актами щодо застосування таких правил**. Наприклад, в інформації щодо потреби в

²⁷ До змін, внесених постановами Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 №№ 320, 333 та від 06.05.2020 № 353.

²⁸ Департамент соціальної політики Дніпровської міської ради – 1246,4 тис. грн; управління соціального захисту населення виконавчого комітету Шевченківської районної у м. Полтаві ради – 812,7 тис. грн; управління соціального захисту населення виконавчого комітету Київської районної у м. Полтаві ради – 160,3 тис. гривень.

²⁹ Управління соціального захисту населення виконавчого комітету Київської районної у м. Полтаві ради – 519,5 тис. грн; управління соціального захисту населення виконавчого комітету Шевченківської районної у м. Полтаві ради – 881,1 тис. гривень.

наданні грошової компенсації станом на 19.05.2020, поданий департаментом соціального захисту населення Волинської облдержадміністрації до міністерства, зазначено, що гр. Д. (департамент соціальної політики Луцької міської ради) загальну суму належної грошової компенсації визначено комісією 19.05.2020 в розмірі «нуль» гривень. Водночас цій громадянці вже було призначено компенсацію в сумі 885,9 тис. грн відповідно до рішення комісії від 15.11.2019, тобто до внесення відповідних змін до Порядку виплати № 214. Таким чином, гр. Д. незаконно позбавлено грошової компенсації.

Встановлено також факти недотримання органами соціального захисту населення норм законодавства при наданні згоди на придбання житла шляхом інвестування та контролю за станом оформлення права власності, чим створено умови для втрати майна на суму **1477,1 тис. гривень**.

Так, управлінням соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації відповідно до пункту 46 Порядку виплати № 719 не використано право вимагати від гр. Б. повернення коштів грошової компенсації до бюджету у зв'язку з неподанням ним інформаційної довідки протягом 30 календарних днів після закінчення строку дії (30.06.2018) укладеного з ТОВ «Крюківщина» договору купівлі-продажу майнових прав на квартиру від 19.10.2017 вартістю 854,8 тис. грн, з яких 657,5 тис. грн – кошти грошової компенсації.

Фактично орган соціального захисту населення лише через рік (29.08.2019) з дати спливу строку дії договору звернувся до заявника з вимогою про повернення коштів. У результаті за цей час гр. Б. 08.10.2019 укладає з ТОВ «Житловий комплекс «Нові Жуляни» (провонаступник забудовника ТОВ «Крюківщина») додаткову угоду до договору майнових прав від 19.10.2017, відповідно до якої основний договір розірвано, та з ТОВ «Петровський квартал» договір на купівлю-продаж майнових прав на квартиру загальною площею 119,6 кв. м вартістю 1766,1 тис. гривень.

У додатковій угоді зазначено, що грошові кошти, сплачені за умовами основного договору, будуть зараховані в оплату іншого об'єкта (квартири), який буде надано ТОВ "Петровський квартал".

Майнові права на цю квартиру зареєстровані за гр. Б. 18.10.2019. Водночас вказана квартира придбана заявником в кредит (на умовах іпотеки), де розмір основного зобов'язання вказаний у сумі 1766,1 тис. грн, тобто на всю вартість квартири. Разом з тим документів, що підтверджують повернення ТОВ «Крюківщина» гр. Б. сплачених коштів за купівлю майнових прав у сумі 854,8 тис. грн або зарахування коштів в оплату нового житла управлінням соціального захисту населення до аудиту не пред'явлено.

Зазначене є свідченням того, що контроль за станом використання коштів грошової компенсації в сумі **657,5 тис. грн** втрачено.

Управлінням соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації у 2018 році в порушення вимог пунктів 33, 34 та абзацу другого пункту 45 Порядку виплати № 719 надано згоду на переказ коштів грошової компенсації в сумі 819,6 тис. грн із спеціального рахунку гр. С. на рахунок продавця ТОВ «АСПРО ГРУП» відповідно до договору купівлі-продажу майнових прав на квартиру, в якому не передбачена відповідальність забудовника за порушення строків введення в експлуатацію об'єкта нерухомості; не визначено строк виконання договору, а лише зазначено

орієнтовний строк прийняття об'єкта в експлуатацію; стороною договору визначено лише заявника без дружини, на яку було розраховано грошову компенсацію.

У зв'язку з цим створено умови для втрати коштів грошової компенсації в сумі **819,6 тис. грн** у разі неприйняття об'єкта в експлуатацію, а також одноосібне укладання заявником права власності на квартиру, що спричинить нерезультативне використання коштів компенсації в сумі 152,2 тис. грн, які розраховувалися на дружину.

Встановлено також інші процедурні порушення, які не мали фінансового наслідку, зокрема:

- комісією при виконавчому комітеті Броварської міської ради в порушення вимог підпункту 9 пункту 14 Порядку виплати № 280 призначено 09.08.2019 гр. М. грошову компенсацію в розмірі **1780,9 тис. грн**, яка проживала менше одного року (лише чотири місяці) в межах Київської області згідно з відомостями ЄІБД ВПО. Тобто комісією безпідставно надано перевагу гр. М. в призначенні компенсації раніше встановленого терміну. Фактично право на отримання грошової компенсації у гр. М. виникло 10.04.2020. Станом на 28.08.2020 кошти не виплачено.

- управлінням соціального захисту населення Києво-Святошинської райдержадміністрації в порушення вимог пункту 28 Порядків виплати №№ 214 і 719 перераховано у 2019 році кошти грошової компенсації в сумах **1576,4 і 2180,7 тис. грн** не на спеціальні рахунки отримувачів, а на рахунки Головного управління АТ «Ощадбанк» в районі.

Висновок до розділу III

Перерахування коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам та їх використання здійснювалося на досить високому рівні, зокрема, у 2017–2019 роках перераховано 1966,9 млн грн, або **99,9 відс.** затвердженого в бюджеті на цей період обсягу. Неперерахованими залишилися 0,3 млн грн унаслідок відсутності розподілу цих коштів між регіонами на виплату грошової компенсації ВПО і УБД на території інших держав. Водночас навіть за умов надання цих коштів одному з населених пунктів, їх було б недостатньо для виплати грошової компенсації, оскільки мінімальний розмір компенсації вище за 0,3 млн гривень.

Незважаючи на те, що з державного бюджету до місцевих бюджетів перераховано майже всю суму субвенцій, однак тільки в одному разі кошти надійшли на рахунки в регіони відповідно до помісячного розпису асигнувань (2018 рік за КПКВК 2511120 (АТО/ООС)), у всіх інших випадках – без дотримання розпису (із затримкою від одного до трьох місяців).

Водночас вказана затримка не вплинула на рівень виплати грошової компенсації ветеранам війни. Фактично за 2017–2019 роки перераховано з рахунків місцевих органів соціального захисту населення на спеціальні рахунки отримувачів грошової компенсації **1949,1 млн грн**, або **99,1 відс.** перерахованого з державного бюджету. Залишилися невикористаними та повернутими до державного бюджету 17,8 млн грн, що дорівнює розміру виплати грошової компенсації 18 ветеранам війни та стало наслідком неефективного управління бюджетними коштами. Крім того, залишалися невикористаними на придбання житла ще 37,9 млн грн, які станом на 01.06.2020 перебували на рахунках заявників, та не оформлено право власності на 60 од. нерухомого майна.

Це спричинено наявністю права у заявника використовувати грошову компенсацію протягом одного року та оформлювати право власності до 2 років.

Водночас проведеним аудитом у шести областях та місті Києві на **29** об'єктах контролю, під час яких охоплено перевіркою **425 справ** ветеранів війни, яким призначено грошову компенсацію на суму **494,3 млн грн**, встановлено факти неефективного управління бюджетними коштами на суму **3,4 млн грн**, неефективного використання (непродуктивного, нерезультативного) – **15,9 млн грн**, порушення норм законодавства при призначенні, виплаті грошової компенсації, придбанні житла, оформленні права власності, взятті громадян на квартирний облік – **32,5 млн грн**, з них з заподіянням матеріальної шкоди (збитків) державі на суму – **5,6 млн грн**³⁰, завдання матеріальної шкоди громадянам – **5,0 млн гривень**.

Основними причинами фактів недотримання об'єктами контролю процедур взяття громадян на квартирний облік, призначення та виплати грошової компенсації є втрата контролю за станом оформлення власності на придбане житло.

IV. НАСЛІДКИ НЕДОСКОНАЛОСТІ НОРМАТИВНИХ АКТІВ

➤ Аудитом встановлено використання окремими заявниками різних шляхів набуття статусу особи, яка потребує поліпшення житлових умов, з метою отримання грошової компенсації. Найбільш розповсюдженими стали реєстрація в гуртожитку, зменшення рівня забезпечення жилою площею шляхом реєстрації в квартирі (будинку) інших осіб, пов'язаних родинним зв'язком, короткострокове винаймання (оренда) приміщень. Унаслідок цього житло отримали ті, хто насправді не є особою, що потребує поліпшення житлових умов.

Недосконалість положень ЖКУ та Правил № 470 породжує викривлення норм законодавства щодо визначення осіб, які потребують поліпшення житлових умов. Так, відповідно до статті 34 ЖКУ та пункту 13 Порядку виплати № 470 однією з умов, яка враховується при визнанні особи потребуючою поліпшення житлових умов та взяття на квартирний облік, є проживання в гуртожитку. **Термін**, протягом якого вказана особа має прожити в гуртожитку, щоб набути відповідного права, у відповідних нормативних документах **не визначено**. Це означає, що будь який громадянин, який **проживає від одного дня в гуртожитку**, визначається особою, яка потребує поліпшення житлових умов та може стати на квартирний облік.

Порядок надання жилої площі в гуртожитках визначений в Главі 4 ЖКУ, згідно з якою для проживання робітників, службовців, студентів, учнів, а також інших громадян у період роботи або навчання можуть використовуватись гуртожитки (стаття 127). Така площа надається самотнім громадянам і сім'ям, які мають право проживати у гуртожитках, за рішенням адміністрації підприємства, установи, організації або органу місцевого самоврядування, у власності чи управлінні яких перебуває гуртожиток.

У Примірному положенні про користування гуртожитками, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 498,

³⁰ Для порівняння: розмір завданих збитків державі дорівнює розміру мінімальної заробітної плати на 2020 рік майже для 1130 громадян України.

передбачено, що адміністрація підприємства, установи, організації, орган місцевого самоврядування приймає рішення про надання особі жилої площі в гуртожитку. Однак чим адміністрація має керуватися, коли приймає таке рішення, в положенні не визначено. **У такому випадку власник гуртожитку чи орган його управління на власний розсуд приймає рішення кого в ньому поселити.**

У пункті 17 Правил № 470 наведено перелік умов, за яких громадяни не беруться на квартирний облік, зокрема, які **штучно погіршили житлові умови** шляхом обміну займаного жилого приміщення, його псування або руйнування, відчуження придатного і достатнього за розміром для проживання жилого будинку (частини будинку), квартири, а також громадяни, у яких потреба в поліпшенні житлових умов виникла внаслідок вилучення жилого приміщення, використовуваного для одержання нетрудових доходів, не беруться на квартирний облік протягом п'яти років з моменту погіршення житлових умов.

При цьому до штучного погіршення житлових умов не віднесено зняття з реєстрації за місцем фактичного проживання та реєстрація в гуртожитку, що є також свідченням такого погіршення.

У результаті відсутності регламентованих термінів проживання у гуртожитку, які дають право на постановку на квартирний облік, аудитом встановлено непоодинокі факти користування ветеранами війни цією можливістю з метою отримання у подальшому грошової компенсації.

Так, у гуртожитку за адресою: м. Бровари, вул. П. Калнишевського, 6а, який перебуває у комунальній власності територіальної громади міста на балансі КП «ЖЕК-2», житловою площею будівлі 241,3 кв. м (19 житлових кімнат), зареєстровано **418 осіб**, з яких 20 осіб є ветеранами війни, яким призначено грошову компенсацію та які фактично за вказаною адресою не проживають у зв'язку з тим, що вказана **будівля не придатна для проживання**. При цьому реєстрацію у вказаному гуртожитку здійснювала Броварська міська рада, яка у подальшому і брала вказаних осіб на квартирний облік.

Фото приміщення гуртожитку за адресою: м. Бровари, Київська область, вул. Калнишевського (Котовського), 6 а, наведено в Додатку 4 до Звіту.

Серед осіб, зареєстрованих у гуртожитку, перебував також гр. М., який разом із сім'єю у 2017 році змінив реєстрацію з селища Броварського району на м. Бровари. При цьому на момент реєстрації він був радником міського голови та членом комісії з житлових питань виконкому Броварської міської ради, яка саме і виносить рішення про взяття на квартирний облік. Протягом **25 днів** жовтня 2018 року він оформлює інвалідність II групи та подає заяву на отримання грошової компенсації, яку отримує у 2019 році в розмірі 1072,8 тис. гривень.

У цьому ж місті гр. С. **за 12 днів** до взяття на квартирний облік знімається з реєстрації у своїй квартирі, реєструється в гуртожитку разом з донькою та отримує грошову компенсацію в сумі 1138,2 тис. гривень.

Аналогічні випадки встановлені і в інших регіонах. Так, шість ветеранів війни, які звернулися у місті Дніпрі для отримання грошової компенсації, мали реєстрацію місця проживання у гуртожитку за адресою: м. Дніпро, пр. Праці, буд. 22, який перебуває у комунальній власності територіальної громади міста Дніпра. Зазначену реєстрацію незадовго до подання заяви про взяття на квартирний облік проводив відділ формування та ведення реєстру

територіальної громади департаменту адміністративних послуг та дозвільних процедур Дніпровської міської ради.

При цьому всі зареєстровані у гуртожитку особи оформлювали необхідні документи для взяття на квартирний облік протягом короткотривалого терміну та до взяття на квартирний облік у Соборному районі м. Дніпро проживали в інших районах міста або в інших населених пунктах.

Так, наприклад, заява про взяття на квартирний облік подана особою з інвалідністю II групи гр. Т. **через 13 днів** з часу його реєстрації в гуртожитку з одночасним зняттям з реєстрації в Полтавській області.

Гр. Ф., вдова загиблого учасника АТО/ООС, **в один день** знялася з реєстрації з квартири у м. Дніпро та зареєструвалася у гуртожиток, а на наступний день подала заяву про взяття на квартирний облік. Гр. З., вдова загиблого учасника АТО/ООС, **через 10 днів** з моменту реєстрації в гуртожитку подає заяву про взяття на квартирний облік.

Відповідно до статті 34 ЖКУ та пункту 13 Порядку виплати № 470 **однією з умов**, яка враховується при визнанні особи потребуючою поліпшення житлових умов та взяття на квартирний облік, є **забезпечення жилою площею нижче за рівень**, що визначається виконавчими комітетами обласних, Київської і Севастопольської міських рад народних депутатів разом з радами профспілок.

Відповідно до статті 47 ЖКУ норма жилої площі в Українській РСР встановлюється в розмірі 13,65 квадратних метрів на одну особу. Ця норма враховується при наданні жилого приміщення. Рівень забезпечення жилою площею, який має враховуватися при визнанні особи потребуючою поліпшення житлових умов та взяття на квартирний облік, в ЖКУ **не визначено**.

На підставі зазначеного органами місцевого самоврядування прийнято локальні нормативні акти, що містять рівень середньої забезпеченості громадян жилою площею на одну особу та встановлюють норму жилої площі для визнання особи такою, що потребує поліпшення житлових умов. Для прикладу, в місті Житомирі норма жилої площі для визнання особи такою, що потребує поліпшення житлових умов, яка була визначена ще у 1985 року, становить 6 кв. метрів.

Таким чином, для постановки на квартирний облік норма жилої площі, що встановлена ЖКУ, практичного значення не має, адже особою, яка потребує покращення житлових умов і яка може бути взята на квартирний облік, буде вважатись лише та особа, що забезпечена житлом менше за рівень, встановлений в локальному акті. При цьому в ЖКУ не визначено терміна «забезпечення жилою площею». В основному виконавчими органами місцевих рад при постановці громадян на квартирний облік застосовується цей термін у значенні «власник житла» і «реєстрація за місцем проживання».

Механізм здійснення реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання/перебування осіб в Україні визначений в Правилах № 207. У пункті 18 цих правил наведено перелік документів, які подаються особою для реєстрації місця проживання або її представником. Повноваження щодо реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання/перебування здійснюється виконавчим органом сільської, селищної або міської ради, сільським головою на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюються повноваження відповідної сільської, селищної або міської ради.

Серед документів, які дають право на реєстрацію місця проживання, визначено ордер, свідоцтво про право власності, договір найму (піднайму,

оренди), рішення суду, яке набрало законної сили, про надання особі права на вселення до житлового приміщення, визнання за особою права користування житловим приміщенням або права власності на нього, права на реєстрацію місця проживання або інші документи.

Водночас зазначено, що у разі відсутності необхідних документів реєстрація місця проживання особи здійснюється за згодою власника/співвласників житла, наймача та членів його сім'ї.

Отже, фактично для реєстрації місця проживання достатньо згоди власника/співвласника житла, наймача та членів його сім'ї. Обмеження щодо кількості осіб, які можуть бути зареєстровані як проживаючі, не визначені.

За таких умов з метою постановки на квартирний облік та отримання грошової компенсації заявники **зменшували** рівень забезпечення жилою площею шляхом реєстрації за місцем проживання інших родичів (**племінників/племінниць, тещ, сестер, дружин, чоловіків, дітей дружин, батьків**).

Наприклад, у м. Києві гр. В. призначено грошову компенсацію в сумі 1214,1 тис. гривень. За два місяці до зарахування на квартирний облік ним зареєстровано у власній квартирі дружину, яка є власником іншої квартири у м. Львові площею 47,9 кв. м, сестру і племінника, чим збільшив кількість зареєстрованих членів сім'ї, відповідно зменшивши рівень забезпечення житловою площею, визначений чинним законодавством на кожного члена сім'ї.

Гр. Т. за два тижні до взяття на квартирний облік прописується разом з донькою, племінницею та сином племінниці у квартирі своєї матері, чим зменшує рівень забезпечення житловою площею. На час аудиту йому призначено, але не виплачено, грошову компенсацію в сумі 1013,38 тис. гривень.

Також у м. Києві гр. Г. за три місяці до дати звернення за отриманням грошової компенсації укладає шлюб та реєструє на квартирному обліку разом із собою дружину, своїх сина і матір та матір своєї дружини. При цьому на момент обстеження матеріально-побутових умов за місцем проживання заявника його матір та матір дружини були відсутні. Фактично його матір на момент подання заяви перебувала в лікарні і на момент прийняття рішення про призначенні грошової компенсації померла. Враховуючи всі обставини, комісією призначено компенсацією на трьох членів сім'ї (заявника, дружину і сина) в розмірі 2088,4 тис. грн, за рахунок якої ним придбано квартиру площею 86,17 кв. метрів.

У м. Бровари гр. С. через 8 днів після відмови у взятті на квартирний облік прописує у будинку, де вже зареєстровані чотири особи, свою дружину і сина, чим зменшує рівень забезпечення площею та отримує грошову компенсацію в сумі 1138,2 тис. гривень.

Встановлено також, що особами **використовувалися інші способи для постановки на квартирний облік** та збільшення розміру грошової компенсації, а саме: оренда приміщення, усиновлення дітей, переїзд з одного населеного пункту в інший тощо.

Так, у 2019 році гр. Я. призначено грошову компенсацію в сумі 1426,8 тис. грн на придбання житла площею 58,87 кв. метрів. З 2016 року цей громадянин проживав у Вінницькій області, а з серпня 2018 року він разом із сім'єю орендує квартиру в м. Києві та стає на квартирний облік. При цьому за адресою оренди на площі 33,4 кв. м зареєстровано всього **39 осіб**.

У місті Кременчук Полтавської області гр. Л. для того, щоб стати на квартирний облік, орендує приміщення у своєї колишньої дружини, яка працює спеціалістом в управлінні соціального захисту населення, до якого він звертається за отриманням грошової компенсації та отримує її у розмірі 730,9 тис. гривень.

У 2019 році комісією розглядалася заява на призначення грошової компенсації гр. Ч., який став на квартирний облік в січні 2019 року. До цього часу гр. Ч. проживав та був зареєстрований у Вінницькій області. У листопаді 2018 року він реєструється за адресою у м. Києві, за якою на площі 38,7 кв. м вже зареєстровано **203 особи**. Однак вказаному громадянину було відмовлено у призначенні грошової компенсації.

У м. Києві гр. Д. (учасник АТО/ООС) разом з дружиною усиновив трьох малолітніх дітей та за місяць до звернення за отриманням грошової компенсації зареєстрував їх на квартирному обліку, що дозволяє збільшити належну для отримання площу приміщень. На момент проведення аудиту рішення щодо надання громадянину компенсації остаточно не прийнято.

У грудні 2018 року гр. С. (м. Київ) призначено грошову компенсацію в сумі 2330,8 тис. грн із розрахунку трьох членів сім'ї: заявника, його дружини та матері, яку незадовго до подання заяви про призначення грошової компенсації заявник зареєстрував за місцем свого проживання. За рахунок цих коштів ним придбано квартиру площею 72,1 кв. м, яку оформлено у власність в рівних частинах між членами сім'ї (1/3). При цьому **у день придбання** квартири 1/3 частини квартири, яка була оформлена на матір, фактично була нею подарована заявнику і стала належати двом особам: заявнику і його дружині. Тобто реєстрація матері була необхідна для того, щоб отримати більшу грошову компенсацію та більший розмір належних для отримання жилих приміщень.

➤ Одним із найбільш ризикових способів придбання житла стало інвестування в об'єкти житлового будівництва, що має велику загрозу втрати коштів державного бюджету.

Так, у пункті 4 Порядків та умов №№ 206, 214, 280 і 719 передбачено, що субвенція спрямовується на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення у прийнятих в експлуатацію житлових будинках на первинному та вторинному ринку або **інвестування в об'єкти житлового будівництва** відповідно до законів України «Про інвестиційну діяльність» та «Про кооперацію».

У порядкух виплати грошової компенсації передбачено, що для переказу коштів грошової компенсації із спеціального рахунку заявник у разі інвестування в об'єкти житлового будівництва надає інвестиційний договір будівництва відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» або договір купівлі-продажу майнових прав, або договір про пайову участь.

Інвестиційний договір у значенні частини першої статті 9 Закону № 1560 є основним правовим документом, який **регулює взаємовідносини** між суб'єктами інвестиційної³¹ діяльності. У цій статті передбачено, що втручання державних органів та посадових осіб у реалізацію

³¹ Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект.

договірних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності понад межі своєї компетенції не допускається. За недодержання договірних зобов'язань суб'єкти інвестиційної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, передбачену законодавством України і укладеними договорами (стаття 20).

Договір купівлі-продажу майнових прав прямо не передбачений у Законі № 1560, але у той же час і не заборонений законодавством. Згідно зі статтею 190 ЦКУ майнові права є різновидом майна та визнаються речовими правами. Можливість «майнового права» бути предметом договору передбачена в статті 656 ЦКУ. В статті 10 Закону № 978 передбачено, що предметом іпотеки за іпотечним договором можуть бути майнові права на нерухомість, яка є об'єктом будівництва, або, за згодою управителя, об'єкт незавершеного будівництва, або інше нерухоме майно, яке належить забудовникові на праві власності.

Закон № 2658 визначає, що майнові права – це будь-які права, пов'язані з майном, **відмінні від права власності**, у тому числі права, які є складовими права власності, а також інші специфічні права та права вимоги.

Договір про пайову участь прямо не передбачений законодавством України як інструмент врегулювання взаємовідносин між інвестором та забудовником. Лише в пункті 78 Порядку № 1127 у переліку документів, які може використовувати інвестор при оформленні права власності на житло, зазначено договір про пайову участь. Цивільним законодавством України не передбачено такого виду договору і можливо ідентифікувати його лише як договір про спільну діяльність, за яким сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить закону (стаття 1130 ЦКУ).

Отже, за інвестиційним договором, договором купівлі-продажу майнових прав та договором про пайову участь заявник **не наділяється правом** власника, а лише **засвідчується правомірність отримання права** власності на нерухомість у майбутньому і лише у тому випадку, **якщо об'єкт буде збудовано і введено в експлуатацію, що є головним ризиком при укладанні таких договорів**. Незважаючи на те, що вимогами до укладання таких договорів має передбачатися відповідальність за порушення їх умов, однак повернення коштів за такими договорами значною мірою є проблематичним.

У досліджених регіонах переважна частина договорів, які укладалися на придбання житла, є договорами купівлі-продажу квартир (будинків), що давало змогу заявникам після оплати коштів володіти, користуватися і розпоряджатися придбаним житлом. Проте є випадки укладання інвестиційних договорів, договорів про купівлю майнових прав та договорів про пайову участь. Здебільшого такі договори не виконані з причини невведення об'єктів експлуатації у передбачені в договорі строки.

Сторонами таких договорів виступали ЖБК «АВАЛОН-5», ЖБК «Демір Констракшн», ЖБК «Будкомфорт-3», ТОВ «Градо Строй», Обслуговуючий кооператив «Житлово-будівельний кооператив «Кварталбуд-7», ТОВ «Фінансова Компанія «Житло-Капітал», ТОВ «КОНЦЕПТ ГРУП ПОЗНЯКИ», ТОВ «БУДБІЛДІНГ», ТОВ «ІСКО», ТОВ «Аркада-Будівництво», ТОВ «БІК ДОБРІ СПРАВИ», ОК «Житлово-будівельний кооператив «Стокгольм», основними видами діяльності половини з яких є

комплексі обслуговування об'єктів, або діяльність у сфері фінансових послуг, а у іншій половині – будівництво житлових і нежитлових будівель.

Наприклад, з ТОВ «Фінансова компанія «Житло-Капітал» уклали договори про участь у фонді фінансування будівництва троє ветеранів війни. Основним видом діяльності цього товариства є «інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення». За одним із договорів від 08.09.2017, укладеним між гр. П., членом сім'ї загиблого АТО/ООС (довіритель) та ТОВ «Фінансова компанія «Житло-Капітал» (управитель), довіритель зобов'язався передати в управління управителя кошти в сумі 1029,9 тис. грн з метою отримання у власність об'єкта інвестування – двокімнатної квартири площею 60,94 кв. м за адресою: Харківське шосе, 210, у Дарницькому районі (секція 1) в ЖК «Харківський».

Довідково. Відповідно до інформації, розміщеної на сайті <https://lun.ua/>, замовником будівництва житлового будинку (6 секцій) в ЖК «Харківський» є ТОВ «Добро ЛТД», який у 2016 році отримав дозвіл на будівництво та в оренді якого терміном до 04.03.2021 перебуває земельна ділянка для будівництва громадсько-житлового комплексу, на якій здійснюються відповідні роботи. Підрядником, який має забезпечити виконання робіт з будівництва, визначено ТОВ «СПЕЦБУД-ПЛЮС». Згідно з паспортом об'єкта початок робіт визначено IV квартал 2015 року, закінчення – I квартал 2018 року.

За умовами договору планово-орієнтовний термін введення об'єкта в експлуатацію становив 29.03.2018. Станом на 01.10.2020, або більше двох років потому, об'єкт в експлуатацію не введено та відповідно заявником право власності на житло не оформлено.

З цього питання заявниця зверталася 05.09.2019 до Президента України, де її звернення було переадресовано на розгляд Київської міськдержадміністрації, яка в свою чергу його переадресувала Мінсоцполітики, а той у свою чергу – до Мінрегіону, який поінформував, що відповідно до норм законодавства «... Державні органи та їх посадові особи не мають права втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності, крім випадків, коли таке втручання допускається чинним законодавством... Укладання договорів, вибір партнерів, визначення зобов'язань, будь-яких інших умов господарських взаємовідносин є виключно компетенцією суб'єктів інвестиційної діяльності тощо».

За результатами цього звернення Київська міськдержадміністрація запропонувала управлінню праці та соціального захисту населення Дарницької районної в м. Києві держадміністрації повідомити гр. П. про розірвання інвестиційного договору та звернутися із заявою до ТОВ «Фінансова компанія «Житло-Капітал» щодо відмови в участі у фонді фінансування та повернення коштів.

У пункті 46 Порядку виплати № 719 передбачено, що у разі відсутності відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно за заявником та членами його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно протягом 30 календарних днів після закінчення строку дії укладеного заявником договору, орган соціального захисту населення звертається до заявника із вимогою повернути кошти грошової компенсації до бюджету. Кошти грошової компенсації у такому випадку повертаються заявником добровільно або у судовому порядку.

Станом на **01.07.2020** кошти грошової компенсації **не повернуто**. За результатами аудиту управлінням соціального захисту населення подано

позовну заяву до Дарницького районного суду м. Києва про стягнення з **гр. П.** коштів грошової компенсації, однак станом на 12.10.2020 рішення з цього питання судом не винесено.

За іншими двома договорами, які укладено гр. П. і гр. К. у вересні та листопаді 2017 року з ТОВ «Фінансова компанія «Житло-Капітал», строк виконання також минув, однак кошти ветеранами війни до державного бюджету в сумі 2928,8 тис. грн також не повернуто. За вказаними фактами управлінням соціального захисту населення в Голосіївському та Деснянському районах м. Києва ведеться претензійно-позовна робота.

За зібраними під час аудиту³² даними регіональних органів соціального захисту населення³³ встановлено, що 15 ветеранами війни у Вінницькій, Київській областях та м. Києві укладено інвестиційні договори на будівництво житла на загальну суму **14956,3 тис. грн**³⁴, строк виконання за якими станом на 01.06.2020 минув, чим створено умови для неодержання майна або неповернення зазначених коштів.

➤ **Відсутність у порядку виплати грошової компенсації членам сімей учасників АТО/ООС обмежень щодо права на отримання такої компенсації спричинила отримання декількома членами сімей одного загиблого грошової компенсації.**

У Порядку виплати № 719 передбачено черговість отримання грошової компенсації різними категоріями членів сім'ї особи – учасника АТО/ООС, яка загинула (пропала безвісти), померла. Всього членів сімей поділено на 7 категорій, до яких віднесено окремо дружин (чоловіків), малолітніх та неповнолітніх дітей, батьків, повнолітніх дітей. При цьому **не зазначено** право на отримання такої компенсації у разі відсутності одержувачів попередньої категорії. Наприклад, у Порядках виплати №№ 206 і 214 зазначено, що право на отримання мають відповідні члени сім'ї за категоріями у відповідній черговості **у разі відсутності одержувачів попередньої категорії.**

Відсутність обмежень щодо права членів сімей отримувати грошову компенсацію дозволяє різним членам сімей отримувати грошову компенсацію на одного померлого, загиблого (пропалого безвісти).

Так, у м. Києві **трьома членами сім'ї одного загиблого Т.** (учасника АТО/ООС) отримано грошову компенсацію на придбання **трьох квартир.** Зокрема, дружиною (категорія I) (м. Київ) отримано компенсацію в сумі 1427,5 тис. грн та придбано квартиру площею 94,9 кв. м, матір'ю (категорія III) – 1427,5 тис. грн (61,58 кв. м), батьком (категорія III) – 1115,8 тис. грн (50 кв. метрів). При цьому шлюб між батьком і матір'ю розірвано, але засвідчено їх спільне проживання в одній квартирі на момент подання заяви на отримання грошової компенсації.

³² У Порядках та умовах №№ 206, 214, 280 та 719 не передбачено збору та узагальнення на рівні Мінсоцполітики та Мінветеранів інформації щодо використання коштів грошової компенсації на придбання житла шляхом інвестування в об'єкти житлового будівництва.

³³ Отримано інформацію з 16 областей та м. Києва.

³⁴ Київська область – 4 особи на суму 3688,1 тис. грн, м. Київ – 5 осіб на суму 6777,4 тис. грн, Вінницька область – 5 осіб на суму 4021,9 тис. грн, Чернівецька область – 1 особа на суму 468,9 тис. гривень.

Інший приклад. Двома членами сім'ї (матір'ю та дружиною) одного загиблого гр. Д. (м. Київ) отримано грошову компенсацію в розмірі 1076,4 тис. грн та 1636,1 тис. грн, за рахунок якої придбано квартири площею 71,8 і 58,8 кв. метрів.

➤ *Через відсутність заборони щодо придбання житла у осіб, пов'язаних родинним зв'язком, окремими особами придбавалося житло у своїх батьків, що містить ознаки шахрайства.*

У порядкух виплати грошової компенсації передбачено, що протягом року з дня зарахування коштів грошової компенсації на спеціальний рахунок в уповноваженому банку заявники використовують призначену їм грошову компенсацію на придбання житла в прийнятих в експлуатацію житлових будинках на первинному або на вторинному ринку.

Серед умов, яких орган соціального захисту населення має дотримуватися при наданні згоди на переказ коштів грошової компенсації із спеціального рахунку заявника на рахунок, зазначений у договорі, **умови, яким має відповідати продавець, та вартість житла не передбачені.**

У результаті встановлено факти придбання ветеранами війни житла у осіб, пов'язаних із заявниками родинним зв'язком, та за ціною, яка у декілька разів перевищувала експертну вартість, визначену суб'єктами оціночної діяльності – суб'єктами господарювання.

Так, у м. Бровари³⁵ гр. Б. за 2,5 місяця до взяття на квартирний облік виписується з однокімнатної квартири матері загальною площею 41,7 кв. м, жилою площею 15,9 кв. м, в якій проживав, та прописується в квартирі знайомого матері. На отримані кошти грошової компенсації в сумі **870,8 тис. грн** купує у своєї ж матері квартиру, в якій проживав, а через два місяці – ще одну квартиру, але вже двокімнатну загальною площею 69,2 кв. м та житловою 33 кв. метрів.

Аналогічно, у м. Полтава гр. Б. 23.02.2019 за рахунок отриманої грошової компенсації в сумі **877,0 тис. грн** придбано у своїх батьків квартиру площею 51,0 кв. м (житловий фонд 1993 року).

У м. Львові 15 заявниками придбано у 2017–2019 роках нерухоме житлове майно, договірні ціни за якими перевищувала оціночну вартість на загальну суму 3263,1 тис. грн, або в середньому на 200 тис. грн по кожному договору.

У м. Дніпро гр. А. за рахунок отриманої грошової компенсації в сумі 1132,1 тис. грн (20,2 тис. грн за 1 кв. м) придбано у свого батька квартиру загальною площею 55,9 кв. м, житловою площею 30,6 кв. метрів. При цьому згідно з умовами договору експертна оцінка квартири визначена в сумі 618,3 тис. грн, або 11,1 тис. грн за 1 кв. метр, тобто заявником придбано квартиру, вартість якої у два рази вища за експертну оціночну вартість.

У Києво-Святошинському районі гр. П. за рахунок грошової компенсації в сумі 789,9 тис. грн придбано у своєї матері будинок, в якому він проживав до постановки на квартирний облік. Проте оціночна вартість цього житла становить 438,1 тис. грн, тобто будинок придбано гр. П. у майже 2 рази вище (на 351,7 тис. грн дорожче), ніж оцінено експертом.

³⁵ Встановлено в управлінні соціального захисту населення Броварської міської ради Київської області.

Таким чином, є ознаки змови між заявниками та особами, пов'язаними родинним зв'язком, з метою отримання матеріальних благ. Таким чином, у діях вказаних осіб вбачаються ознаки кримінальних правопорушень, передбачених статтею 190 «Шахрайство» ККУ.

➤ Внаслідок відсутності в нормативних актах заборони щодо продажу придбаного за рахунок грошової компенсації житла заявниками допускалися факти такого продажу, у результаті чого вони повторно набували статусу особи, що потребує поліпшення житлових умов.

У порядках виплати грошової компенсації передбачено, що після її виплати та придбання житла заявник оформляє право власності на нерухоме майно. Інформація про зареєстровані речові права на нерухоме майно вноситься до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Зміст права власності у значенні статті 317 ЦКУ полягає у праві володіння, користування та розпорядження своїм майном.

При цьому держава не має права втручатися у здійснення власником права власності (стаття 319 ЦКУ). Право власності є непорушним і особа може бути обмежена у його здійсненні лише у випадках і в порядку, встановлених законом (стаття 321 ЦКУ).

Отже, з моменту оформлення заявником права власності на квартиру, яка ним придбана за рахунок грошової компенсації, він отримує право вчиняти щодо свого майна будь які дії, які не суперечать нормам цивільного закону.

Однак саме відсутність обмеження права вчиняти дії щодо права власності на майно, придбане за рахунок коштів грошової компенсації, фактично дало змогу отримувачам продавати придбане житло та повторно набувати статусу особи, що потребує поліпшення житлових умов.

Наприклад, у м. Полтаві гр. Д. (учасником АТО/ООС) за рахунок грошової компенсації в сумі **1036,2 тис. грн** 07.02.2017 придбано квартиру, яку зареєстровано в рівних частинах на кожного члена сім'ї. Через 2,5 року свою частину вказаний громадянин на підставі договору дарування дарує своєму сину та набуває статусу особи, що потребує поліпшення житлових умов.

Аналогічно у м. Горішні Плавні Полтавської області гр. П. (УБД на території інших держав) за рахунок грошової компенсації в сумі **620,25 тис. грн** 16.08.2019 придбано квартиру, а вже через 5 календарних місяців її відчужено.

➤ Через непередбачення в порядках призначення і виплати грошової компенсації визначення чіткого статусу щодо перебування особи на квартирному обліку створено умови для різного трактування комісіями норми щодо черговості призначення компенсації.

У Порядках виплати №№ 206, 214 і 719 передбачено, що грошова компенсація призначається у порядку черговості взяття на квартирний облік. Водночас не зазначено, з яким статусом заявник має перебувати на цьому обліку (у складі сім'ї, як інвалід чи інше). У результаті встановлено, що комісіями по-різному трактувалася вказана норма та, як наслідок, порядок черговості був порушений.

Так, комісія при Дніпровській міській раді Дніпропетровської області під час призначення грошової компенсації УБД на території інших держав керувалася строком взяття на квартирний облік як «особи з інвалідністю».

У результаті цього комісією призначено у 2018 році грошову компенсацію спочатку гр. А., який раніше як «особа з інвалідністю» став на квартирний облік (23.05.2013), а потім гр. І., який пізніше став на облік із вказаним статусом (23.08.2017). Однак, за матеріалами справи, гр. І. перебував на квартирному обліку ще з 20.02.2004, як УБД, який має право на першочергове одержання житла, а з 23.08.2018 – як особа, яка має позачергове одержання житла як інвалід війни II групи. Фактично гр. І. не дочекався рішення та помер 05.02.2019, не отримавши грошову компенсацію в сумі 1457,9 тис. гривень.

У Львівській області протилежний випадок, зокрема, комісією при Львівській міській раді призначено і виплачено грошову компенсацію в сумі 1214,1 тис. грн гр. З, учаснику Революції Гідності, який раніше (15.04.2009), ніж гр. К., перебував на квартирному обліку (06.05.2019 за № 2307). При цьому гр. К. перебував на квартирному як «особа з інвалідністю», а гр. З., як член сім'ї особи, що потребує поліпшення житлових умов, та з 06.05.2019 за № 2311 як «особа з інвалідністю».

➤ Відсутність у Порядках виплати №№ 206, 214 і 719, які діяли у 2017–2019 роках, положень щодо врахування у формулі визначення розміру грошової компенсації площі приміщень, що є у власності громадян, призвела до отримання грошової компенсації громадянами, які фактично забезпечені житлом, хоча й перебували на квартирному обліку.

Відповідно до пункту 53 Правил № 470 жила приміщення надається громадянам у межах 13,65 квадратного метра жилої площі на одну особу, але не менше рівня середньої забезпеченості громадян жилою площею в певному населеному пункті. При цьому враховується жила площа у жилому будинку (квартирі), що перебуває у приватній власності громадян, якщо не використані житлові чеки.

У Порядках виплати №№ 206, 214 і 719 зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 №№ 320, 333 та від 06.05.2020 № 353 відповідно, передбачено у формулі розрахунку розміру грошової компенсації зменшення норми 13,65 кв. м жилої площі на кожного члена сім'ї заявника на жилу площу, яка перебуває у власності заявника (членів його сім'ї, які включені в розрахунок грошової компенсації). До внесених змін не передбачалося зменшення норми на розмір такої жилої площі. У результаті, грошову компенсацію отримували громадяни, які мали у своїй власності житло, хоча і перебували на квартирному обліку.

Так, гр. П. (м. Київ), який перебуває на квартирному обліку, призначено в травні 2018 року грошову компенсацію в сумі 1655,8 тис. грн на придбання жилого приміщення площею 72,52 кв. метрів. Розмір компенсації визначено з розрахунку 13,65 кв. м на кожного члена сім'ї. Разом з тим у власності членів сім'ї є трикімнатна квартира площею 59,3 кв. м, ½ частини квартири (площа невідома), однокімнатна квартира площею 63,6 кв. м, яка придбана у червні 2018 року. Всі квартири знаходяться в м. Києві. Також у власності громадянина є нежитлове приміщення – автозаправна станція в Київській області (м. Ірпінь). За рахунок отриманої грошової компенсації гр. П. придбано у м. Києві квартиру площею 86 кв. м вартістю 1508,8 тис. гривень.

Гр. І. (м. Київ), який перебував на квартирному обліку, призначено у березні 2019 року грошову компенсацію в розмірі 2088,4 тис. грн, за рахунок якої ним придбано майнові права на квартиру площею 87 кв. метрів. При

цьому у власності гр. І. є квартира площею 65 кв. м та $\frac{1}{2}$ частина квартири площею 31,2 кв. м у м. Бровари Київської області, а також у строковому платному користуванні службова квартира площею 40,06 кв. м у м. Києві.

У листопаді 2019 року гр. П. (м. Київ) призначено грошову компенсацію у розмірі 2088,4 тис. грн для придбання житла площею 86,17 кв. метрів. При цьому у власності гр. П. знаходиться двокімнатна квартира загальною площею 62,6 кв. м у смт Макарів Київської області, передана йому безоплатно у червні 2018 року з числа службових жилих приміщень.

Крім того, встановлено окремі факти, коли особи перед поданням заяви про призначення грошової компенсації отримували групу інвалідності. Так, відповідно до Положення № 1317 групу інвалідності встановлюють міські, міжрайонні та районні медико-соціальні експертні комісії, що належать до закладів охорони здоров'я. Визначено, що контроль за діяльністю цих комісій здійснюють обласні та центральні міські комісії.

Наприклад, у листопаді 2018 року гр. Р. (м. Київ) призначено грошову компенсацію в сумі 2419,2 тис. грн, за рахунок якої ним придбано квартиру площею 91,8 кв. метра. При цьому інвалідність внаслідок війни призначено гр. Р. в травні 2018 року, або за півроку до звернення за отриманням грошової компенсації.

Іншому гр. Н. (м. Київ) у грудні 2019 року призначено грошову компенсацію в сумі 1513,8 тис. грн за належні для отримання жилі приміщення площею 58,87 кв. метра. При цьому, інвалідність внаслідок війни призначено гр. Н. в травні 2019 року довічно або за півроку до подання заяви на отримання грошової компенсації; на квартирний облік гр. Н. став у жовтні 2019 року, а за місяць до цього (вересень 2019 року) знявся з реєстрації в квартирі, у якій проживав, і уклав договір найму житлового приміщення для того, щоб отримати статус особи, яка потребує поліпшення житлових умов. Тобто протягом 6 місяців 2019 року гр. Н. отримав інвалідність (червень), оформив договір найму житла (вересень), став на квартирний облік (жовтень) та отримав призначення грошової компенсації (грудень).

У березні 2019 року гр. М. (м. Київ) призначено грошову компенсацію у сумі 2088,4 тис. грн для придбання житла площею 86,17 кв. метра. При цьому за **13 робочих днів** громадянин став на квартирний облік, подав заяву на отримання компенсації, пройшов медогляд, **отримав безтермінове** посвідчення ветерана війни II групи та отримав рішення про призначення йому грошової компенсації.

У травні 2018 року гр. Г. (м. Київ) призначено грошову компенсацію у розмірі 1344,1 тис. грн як ВПО, інваліду війни III групи. Інвалідність йому призначено на термін до листопада 2018 року. Встановлено, що після отримання грошової компенсації (12.09.2018) гр. Г. **повторно** до медико-соціальної експертної комісії **не звертався** щодо підтвердження групи інвалідності.

У Київській області гр. А. **в один день** отримав посвідчення про інвалідність II групи (переоформив з III групи) та подав заяву на отримання грошової компенсації, яку отримав в сумі 1581,3 тис. гривень. Гр. С. **менше ніж за місяць** оформлює інвалідність II групи, реєструє в гуртожитку разом із собою дружину і сина та подає заяву на отримання компенсації.

Довідково. За отриманою інформацією від органів, які видають посвідчення учасника бойових дій³⁶, облік ними посвідчень ведеться у паперовому вигляді в книзі персонального обліку військовослужбовців або журналі обліку осіб, яким видані посвідчення. Тільки СБУ та Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України повідомлено, що такий облік ведеться в електронному вигляді. Наприклад, Міноборони станом на 01.01.2020 видано 269 тис., Нацгвардією – 37,1 тис., Адміністрацією Державної прикордонної служби України – 21,1 тис., Нацполіцією – 12,0 тис. посвідчень (у т. ч. дублікатів). При цьому контроль за достовірністю посвідчень учасника бойових дій, які пред'являються органам соціального захисту населення, здійснюється вказаними органами у разі надходження таких запитів. Водночас, за повідомленням цих органів, такі запити до них не надходили.

Відповідно до Порядку № 413 командири (начальники) військових частин (органів, підрозділів) або інші керівники підприємств, установ та організацій, командири добровольчих формувань видають довідки про участь в АТО/ООС, які додаються до заяви для отримання грошової компенсації за Порядками виплати №№ 280 і 719.

Висновок до розділу IV

Недосконалість нормативних актів, які регулюють питання взяття громадян на квартирний облік, призначення та виплати грошової компенсації, надання статусу ветерана війни та інваліда внаслідок війни, створила умови для неефективного використання бюджетних коштів та завдання матеріальної шкоди (збитків) державі та громадянам.

Найпоширенішим з боку посадових осіб місцевих органів влади було надання переваги окремим особам в отриманні певного статусу (особи, яка потребує поліпшення житлових умов та/або особи, яка є інвалідом внаслідок війни), з боку ветеранів війни – вжиття всіх заходів (зміна місця реєстрації на гуртожиток, реєстрація за місцем проживання декількох осіб та інше) з метою отримання статусу особи, що має право на отримання грошової компенсації.

Найбільш ризиковим стало інвестування в об'єкти житлового будівництва, що передбачено умовами використання субвенцій та виплати грошової компенсації, оскільки в нинішніх умовах заборони втручатися державним органам та їх посадовим особам в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності та відсутності контролю за рухом вказаних коштів, є високий ризик втрати житла на суму 15,0 млн гривень.

V. СОЦІАЛЬНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЙ

Спрямування у 2017–2019 роках коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб дозволило реалізувати соціальні гарантії 2 тис. ветеранів війни на житло.

³⁶ Міноборони, МВС, Головне управління розвідки Міноборони, Офіс Генерального прокурора, Державне космічне агентство України, Адміністрація Державної кримінально-виконавчої служби України, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Нацполіція, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національна гвардія України, Адміністрація Державної спеціальної служби транспорту, Адміністрація Державної прикордонної служби України.

Водночас на початок 2020 року право 4,4 тис. осіб³⁷ залишається нереалізованим і з кожним роком кількість таких осіб буде збільшуватися. На це потрібно щонайменше 4,6 млрд грн та 10 років за таких темпів фінансування видатків, а також здорожчання житла. Це за умови, що кількість ветеранів не буде збільшуватися.

Значна потреба у житлі підсилюється ситуацією з ВПО, які зазнали наслідків конфлікту і втратили своє майно. Так, за результатами дослідження, проведеного Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні³⁸, під час якого проінтерв'юовано майже 8 тис. осіб, встановлено, що найгострішим питанням для 41 відс. домогосподарств ВПО є відсутність власного житла. Більшість ВПО (64 відс.) продовжують мешкати в орендованому житлі, а це більше 5 тис. осіб, і тільки 12 відс. мають власне житло.

Аудитом встановлено два основні фактори, які знижують соціально-економічний ефект від використання коштів субвенцій:

- відсутність Єдиного державного реєстру ветеранів війни (Реєстр 1) та Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов (Реєстр 2), що не дозволяє якісно прогнозувати видатки та визначати державну політику щодо захисту прав ветеранів війни;

- відсутність державної програми забезпечення реалізації прав ветеранів війни на житло, що не дозволяє створити ефективні умови для реалізації прав таких громадян.

Стосовно **першого фактора**, призначення Реєстру 1 та Реєстру 2 викладені в постанові Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 700 та від 11.03.2011 № 238. Станом на 01.09.2020 для створення Реєстру 1 розроблено тільки технічне завдання; функціонування Реєстру 2 припинено у 2014 році. На функціонування цих реєстрів у законі про держбюджет на 2020 рік кошти не передбачено.

Отже, накопичення інформації про ветеранів війни та їх перебування на квартирному обліку на рівні держави не здійснюється, тому на сьогодні інформація про реальну кількість таких осіб відсутня.

Щодо **другого фактора**, у 2019 році Мінветеранів розроблено Концепцію Державної цільової програми забезпечення реалізації права на житло осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та внутрішньо переміщених осіб на 2020–2025 роки.

Метою такої програми передбачено, зокрема, виконання завдань із впровадження диференційованих підходів до забезпечення реалізації права на житло на пільгових умовах, з огляду на обґрунтовані потреби учасників АТО/ООС, членів сімей загиблих (тих, хто пропав безвісти), померлих учасників АТО/ООС і переселенців та можливості громад і держави. Перевагами такого варіанта, як зазначено в Концепції, є оптимізація механізмів (придбання, лізинг, оренда) та видів фінансування житла; збільшення ефективності витрачання бюджетних коштів; надання економічних та іміджевих преференцій забудовникам, які беруть участь у процесі забезпечення житлом відповідних громадян; сприяння розвитку

³⁷ Учасники АТО/ООС – 1285 осіб, ВПО – 2802 особи, УДБ на території інших держав – 294 особи, учасники Революції Гідності – 16 осіб.

³⁸ Звіт Національної системи моніторингу «Ситуації з внутрішньо переміщеними особами».

соціальної активності та самозабезпечення учасників АТО/ООС і переселенців.

Аудитом підтверджено оптимальність реалізації такого підходу, що підвищить ефективність витрачання бюджетних коштів та збільшить кількість ветеранів війни, які будуть забезпечені житлом.

Також засвідчено, що по своїй суті грошова компенсація за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, яка здійснюється в межах досліджених видатків державного бюджету, не є компенсацією, оскільки умовами її надання не є відшкодування витрат громадян на придбання житла, а фактично призначеного розміру компенсації достатньо для придбання квартири без внесення додаткових коштів.

Реалізація прав ветеранів війни на житло в таких країнах як США, Велика Британія, Хорватія здійснюється переважно через такі механізми: надання житлових позик (кредитів); компенсація за кредитом (іпотекою); фінансова допомога при купівлі житла. Наприклад, у Великій Британії надаються пільгові умови на купівлю власного житла після звільнення зі служби; у разі оформлення кредиту або іпотеки на житло держава оплачує до 30 відс. за кредитом.³⁹

У США надаються житлові позики на придбання, будівництво, покращення або рефінансування житла. За умов придбання житла держава пропонує такі переваги отримання позики: відсутність початкового внеску (якщо ціна продажу не перевищує експертну вартість будинку); кращі умови та відсоткові ставки, ніж інші позики приватних банків, іпотечних компаній або кредитних спілок.⁴⁰

В Хорватії надається фінансова допомога на придбання або будівництво першої нерухомості (квартири чи будинку). При цьому скористатися правом на отримання фінансової допомоги не можуть особи, у власності яких є квартира чи будинок, незалежно від їх місцезнаходження, або житло передано, відчужено, подаровано, надано у користування іншим особам. Також в Хорватії є інші механізми забезпечення житлом ветеранів війни: надання житлових кредитів; надання в користування державних квартир з подальшим викупом в розстрочку; викуп квартир, що перебувають у власності органів місцевого самоврядування.⁴¹

З огляду на досвід реалізації таких прав в інших країнах, за умов спрямування з Державного бюджету України не грошової компенсації, а **надання державної допомоги**, яка полягає у сплаті державою 50 відс. вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту для ветеранів війни (за аналогією надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом відповідно до Порядку № 819), таку допомогу могли отримати не 2 тис. ветеранів війни, які отримали грошову компенсацію у розмірі 100 відс., а вдвічі більше, і на

³⁹ Стаття «Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій». – Доступний з: <http://visnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/204241>.

⁴⁰ Офіційний вебсайт департаменту у справах ветеранів США. – Доступний з: <https://www.va.gov/housing-assistance/home-loans/loan-types/>.

⁴¹ Офіційний вебсайт Міністерства у справах ветеранів війни Республіки Хорватія. – Доступний з: <https://branitelji.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug/mjere/stanovanje/871>.

сьогодні були б забезпечені житлом вдвічі більше ветеранів війни, ніж фактично.

***Довідково.** Результати анонімного опитування 65 осіб – ветеранів війни різних відомчих структур засвідчили, що переважна їх більшість (92 відс.) на питання «Що необхідно змінити, щоб покращити механізм грошової компенсації?» із запропонованих варіантів відповідей обрали такі варіанти: надати забудовникам пільги для зменшення вартості житла; надати можливість придбавати житло за заниженими відсотковими ставками за кредитами; передбачити можливість придбати житло у розстрочку.*

Висновок до розділу V

Використання коштів субвенцій у 2017–2019 роках на виплату грошової компенсації на придбання житла мало позитивний соціальний ефект, оскільки своє право на отримання належної площі приміщення змогли реалізувати 2 тис. ветеранів війни. Грошова компенсація стала своєрідним інструментом для зниження соціальної напруги серед тієї категорії населення, яке перебуває у складних життєвих обставинах, спричинених як інвалідністю, так і низьким рівнем фінансового забезпечення.

Проте аудитом встановлено, що соціальний і економічний ефект від такого механізму, як надання грошової компенсації, міг би бути вищим, якщо було б запроваджено належний облік ветеранів війни та осіб, які потребують поліпшення житлових умов, а також була розроблена дієва стратегія (план, програма) забезпечення реалізації прав ветеранів війни на житло.

Фактично запроваджений механізм надання грошової компенсації дає можливість обмеженому колу осіб її отримувати. На одному рівні перебувають як члени сім'ї загиблого (пропалого безвісти), померлого, так і ветерани війни, які мають інвалідність; як особи, які мають житло, так і ті, хто ніколи не мав власного житла; як особи, які соціально активні та спроможні до самозабезпечення, так і навпаки. У результаті, більша частина ветеранів війни так і не можуть протягом свого життя реалізувати належне їм право на житло. Підсилюється ця проблема і наявністю значної кількості ВПО, які залишилися без власного житла.

Одним із ефективних способів подолання цих факторів аудитом вбачається запровадження на території України оптимальних (дієвих) підходів до забезпечення ветеранів війни житлом із застосуванням зарубіжного досвіду. До таких підходів можна віднести: впровадження диференційованих підходів при наданні фінансової допомоги ветеранам війни, запровадження різних видів такої допомоги – надання та компенсація житлових позик (кредитів), компенсація вартості придбаного житла або його будівництва, кращі умови та відсоткові ставки у разі надання кредитів, надання преференцій окремим забудовникам житла, придбання житла у розстрочку та інші.

Це дозволить швидше вирішити проблеми понад 4 тис. ветеранів війни, які перебувають роками на квартирному обліку в очікуванні власного житла. Ефект від спрямування мінімум 5 млрд грн, необхідних для покриття потреби цих громадян у житлі, буде набагато вищим.

ВИСНОВКИ

1. Запровадження з 2017 року надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій на виплату грошової компенсації для придбання житла ветеранам війни та членам їх сімей, які потребують

поліпшення житлових умов та мають інвалідність внаслідок війни, дало змогу розпочати реалізацію гарантій держави на їх соціальний захист у цій сфері як вияв шани за їх особистий внесок у захист незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

1.1. Завдяки виділеним протягом 2017–2019 років 2 млрд грн грошової компенсації 1632 учасники антитерористичної операції, 369 воїнів-інтернаціоналістів, 22 постраждалих під час Революції Гідності та члени їх сімей змогли реалізувати закріплене за ними законодавством право на житло. Водночас на сьогодні право більше ніж 4 тис. ветеранів війни залишається нереалізованим. На це за даними Міністерства у справах ветеранів України потрібно щонайменше 5 млрд грн та 10 років безперервного фінансування відповідних видатків у обсягах на рівні попередніх років.

Поряд з недостатністю щорічних обсягів фінансового забезпечення, негативно вплинуло на досягнення запланованих цілей неналежне планування та розподіл коштів субвенцій, недосконалість механізму забезпечення права таких осіб на житло та окремих положень законодавства, які регулюють питання взяття громадян на квартирний облік, призначення та виплати їм грошової компенсації. Це з боку окремих ветеранів війни породило низку зловживань своїм правом на отримання грошової компенсації, а службових осіб окремих місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування – невиконання або неналежне виконання своїх службових обов'язків при прийнятті рішень про визнання осіб потребуючими поліпшення житлових умов, призначенні їм грошової компенсації та визначенні її розміру.

1.2. Неналежний рівень виконавської дисципліни на всіх стадіях управління бюджетними коштами зумовив численні порушення та недоліки. У цілому встановлено порушень норм законодавства на суму 32,5 млн грн (7 відс. від обсягу фактично перевірених коштів), чим заподіяно матеріальну шкоду (збитки) державі на суму 5,6 млн грн та матеріальну шкоду 51 ветерану війни на суму 5,0 млн гривень. Неефективно (неекономно, непродуктивно, нерезультативно) використано 15,9 млн грн та внаслідок неефективного управління не використано за призначенням 3,4 млн грн, які повернено до державного бюджету.

2. Затвердженого в держбюджеті обсягу субвенцій на виплату грошової компенсації на 2017–2020 роки недостатньо для реалізації прав усіх ветеранів війни на житло.

2.1. За потреби у виплаті грошової компенсації більше ніж 6 тис. особам, за чотири роки її видано лише 2 тис. осіб. Розмір виплаченої грошової компенсації коливався в середньому від 845 до 1193 тис. грн на сім'ю. Більшу частину коштів (78 відс.) спрямовано учасникам антитерористичної операції, решту – воїнам-інтернаціоналістам (21 відс.) та постраждалим під час Революції Гідності (1 відсоток).

Разом з тим окремими комісіями, утвореними при виконавчих комітетах міських, районних у містах рад та районних, районних в місті Києві держадміністрацій, на які покладено функції з розгляду заяв та призначення грошової компенсації, не забезпечено належного визначення розміру такої компенсації, що спричинило включення до потреби регіональними органами соціального захисту населення недостовірних відомостей, призвело до заниження/завищення розміру такої компенсації окремим ветеранам війни, розподілу Мінсоцполітики (головний розпорядник коштів субвенцій у

2017–2019 роках) та Мінветеранів (у 2020 році) обсягів коштів між обласними бюджетами і міським бюджетом м. Києва на підставі таких відомостей.

Так, департаментом соціального захисту населення Донецької облдержадміністрації включено до інформації про потребу в наданні грошової компенсації внутрішньо переміщеним особам (інвалідам внаслідок війни) станом на 01.04.2020 для виплати 58 ветеранам суму грошової компенсації, занижену на 4,0 млн гривень. Подібні випадки встановлено також у Київській і Львівській областях.

2.2. Відображені в бюджетній звітності про використання коштів субвенцій касові видатки у 2017–2019 роках на виплату грошової компенсації 2 тис. заявникам у сумі 2,0 млрд грн відповідають показникам перерахування коштів цього міжбюджетного трансферту з місцевих бюджетів на рахунки заявників. Водночас за даними АТ «Державний ощадний банк України» станом на 01.06.2020 фактично використано грошової компенсації на придбання житла на 37,9 млн грн менше. Зазначене свідчить про неузгодженість показників спрямування конкретних коштів на виплату грошової компенсації.

2.3. Показники опосередкованої вартості спорудження житла, які використовуються при визначенні розміру грошової компенсації, є неактуальними, оскільки не відображають фактичну вартість житла. Зазначене зумовлено недосконалістю самого порядку визначення та застосування показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, затвердженого наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури від 27.09.2005 № 174, відповідно до якого до вартості будівництва не включаються витрати, пов'язані з додатковими технічними та економічними умовами розвитку регіонів (звільнення й інженерна підготовка майданчика, спорудження позамайданчикових інженерних мереж та інше).

3. Житлове законодавство є недосконалим, не відповідає сучасному стану справ у житловій сфері та потребує осучаснення його положень в частині забезпечення житлом громадян, які потребують соціального захисту.

3.1. Діючий з 1983 року Житловий кодекс Української РСР визнає громадян, які проживають у гуртожитку, такими, що потребують поліпшення житлових умов. У результаті, в Київській області встановлено факт реєстрації в гуртожитку у м. Бровари на площі 241,3 кв. м **418 осіб** (або на одному квадратному метрі двох осіб), що дозволило 20 ветеранам війни, які фактично не проживали у гуртожитку, отримати статус особи, що потребує поліпшення житлових умов, стати на квартирний облік та отримати призначення грошової компенсації. Нерідко у такий спосіб деякі громадяни обходять у черговості на отримання компенсації ветеранів війни, які реально і тривалий час проживають у непридатних житлових приміщеннях.

3.2. Механізм здійснення реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання/перебування осіб в Україні, визначений в постанові Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207, дозволяє реєструвати за згодою власника житла на одній площі необмежену кількість родичів (дружина, чоловік, сестра, племінник, діти дружини, батьки, теща, тесть) та інших осіб і, як наслідок, надає можливість особам набувати права тих, які потребують поліпшення житлових умов. Аудитом встановлено факт реєстрації місця проживання **203 осіб** в однокімнатній квартирі, площею 38,7 кв. м, розташованій в Шевченківському районі м. Києва.

У зв'язку з цим, права осіб, які дійсно потребують поліпшення житлових умов та мають право на грошову компенсацію, порушуються.

4. Неоднозначність, нечіткість та недосконалість окремих положень порядків виплати грошової компенсації створили умови для неефективного управління бюджетними коштами.

4.1. Передбачена в порядках виплати можливість спрямування грошової компенсації в один із найризикованіших видів інвестування – придбання майнових прав на об'єкти житлового будівництва, за умов, коли законодавством заборонено втручатися державі в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності, призвела до того, що станом на 01.06.2020 ветеранами війни проінвестовано **15 млн грн** у будівництво житла, яке фактично в експлуатацію у передбачені в договорах терміни не введено (невиконання договірних зобов'язань забудовником в окремих випадках сягає майже три роки).

Сторонами договорів здебільшого виступали не забудовники, а суб'єкти надання фінансових послуг. Тільки з ТОВ «Фінансова компанія «Житло-Капітал», основним видом діяльності якого є «інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення», у 2017 році трьома ветеранами війни укладено договори на загальну суму 4 млн грн, термін виконання яких спливав більше одного року, однак об'єкти будівництва в експлуатацію не введені та кошти не повернені.

4.2. Відсутність у порядках виплати грошової компенсації обмежень щодо вартості житла, що придбається за бюджетні кошти, призводить до того, що окремі заявники придбають житло у близьких родичів (батьків), а також інших фізичних осіб за ціною, яка у декілька разів перевищує експертну вартість, визначену незалежними суб'єктами оціночної діяльності. Лише у м. Львові 15 заявниками придбано у 2017–2019 роках нерухоме житлове майно, договірна ціна якого перевищувала оціночну вартість майна на 3,3 млн грн, або в середньому на 200 тис. грн по кожному договору.

4.3. Надане в порядках виплати право ветеранам війни використовувати грошову компенсацію протягом року призводить до негативних наслідків, оскільки в результаті її невикористання кошти повертаються до державного бюджету. Тільки у досліджених Дніпропетровській, Київській, Одеській областях на рахунках трьох отримувачів перебували протягом року 2,0 млн грн, які не були ними використані з причини отримання житла з місцевого житлового фонду та повернені до державного бюджету.

4.4. Нечіткість зазначення в порядках виплати грошової компенсації статусу особи, яка має право перебувати на квартирному обліку, призвела до неоднозначного трактування комісіями норми щодо черговості призначення компенсації. У результаті встановлено факти, коли одні комісії призначали грошову компенсацію тим, хто перебував на квартирному обліку як «особа з інвалідністю внаслідок війни», а інші – тим, хто перебував на обліку у складі сімей своїх батьків.

5. Недотримання службовими особами окремих місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування вимог законодавства при взятті громадян на квартирний облік, призначенні та виплаті грошової компенсації призвело до численних порушень та завдання матеріальної шкоди (збитків) державі, а також ветеранам війни.

5.1. Призначення та виплата грошової компенсації окремим ветеранам війни, які відповідно до рішень виконавчих комітетів Бердичівської, Броварської, Горішньоплавнівської, Полтавської міських рад, Печерської районної у м. Києві державної адміністрації неправомірно взяті на квартирний облік, у зв'язку з відсутністю у них статусу осіб, які потребують поліпшення житлових умов, призвело до завдання матеріальної шкоди (збитків) державі на суму 4,3 млн гривень.

У цілому винесено рішення щодо взяття на квартирний облік громадян, які мали у власності достатню для проживання площу житла та штучно погіршили умови проживання шляхом дарування (відчуження) житла.

5.2. Нездійснення щоквартального перерахунку розміру грошової компенсації у зв'язку зі зміною опосередкованої вартості спорудження житла, що передбачено порядками призначення і виплати грошової компенсації, призвело до недоотримання у 2017–2019 роках 40 ветеранами війни у Дніпропетровській, Київській, Львівській, Полтавській областях грошової компенсації на суму **2,8 млн грн**, або в середньому 70 тис. грн кожним. При цьому таке неперерахування допускалося здебільшого за погодженням з самими заявниками через ризик неотримання компенсації взагалі.

5.3. Неправомірне включення комісіями до розміру грошової компенсації додаткових витрат, пов'язаних з купівлею-продажем майна, які заявник не повинен сплачувати, призвели до безпідставного витрачання 1,6 млн гривень. Зокрема, окремими ветеранами війни (покупці) частину коштів грошової компенсації в сумі 0,8 млн грн спрямовано на сплату держмита, податку з доходів фізичних осіб при продажу нерухомості, військового збору, які зараховано до державного бюджету. Водночас вказані платежі мав здійснити продавець житла за власні кошти, а не покупець за рахунок коштів державного бюджету, які повинні були використані на придбання самого житла, а не сплату податків і зборів. У результаті цього завдано матеріальної шкоди (збитків) державі.

6. Порухення окремими місцевими органами соціального захисту населення вимог щодо перерахування грошової компенсації та оформлення права власності на житло, визначених в порядках виплати, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719, від 28.03.2018 № 214 та від 18.04.2018 № 280, призвело до порушень та нерезультативного використання бюджетних коштів.

6.1. В одинадцяти випадках вказаними органами у Житомирській, Львівській і Київській областях в порушення вимог зазначених постанов Кабінету Міністрів України перераховано на рахунки ветеранів війни 12,0 млн грн частинами, а не в обсязі, визначеному в рішенні комісії, що створило умови для порушення черговості отримання компенсації іншими особами, оскільки перевага надавалася тим, хто отримав вже частину коштів.

Вказане стало також своєрідним закріпленням (резервуванням) за окремими отримувачами коштів грошової компенсації, що дозволяло їм не повертати їх на рахунок державного бюджету по закінченню року.

6.2. Відсутність належного контролю з боку місцевих органів соціального захисту населення в Дніпропетровській та Київській областях за правильністю укладання ветеранами війни договорів купівлі-продажу квартир зумовила факти оформлення права власності на придбане житло одноосібно на заявника, а не на всіх членів сім'ї, на яких було розраховано грошову

компенсацію, та призвела до нерезультативного використання **12,7 млн гривень**. Як наслідок, створено умови для подальшого продажу житла отримувачем без погодження членів сім'ї, а також подальших фінансових втрат держави внаслідок повторного звернення та отримання компенсації з причини незабезпеченості членів сім'ї.

7. Загалом запроваджений механізм розв'язання житлових проблем ветеранів війни потребує вдосконалення.

Надання з державного бюджету коштів на виплату грошової компенсації ветеранам війни на поліпшення їх житлових умов не передбачено положеннями Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та Бюджетного кодексу України, в яких регламентовано лише надання пільг у вигляді забезпечення житлом, а не виплату грошової компенсації.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» не передбачає інших механізмів (іпотечне кредитування, компенсація за кредитами тощо) розв'язання найважливіших для вказаної категорії громадян проблем, крім першочергового (позачергового) забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов.

Виділеної суми грошової компенсації достатньо лише для обмеженої кількості та категорії громадян. Не впроваджено диференційованих підходів (поділ отримувачів за групами інвалідності, статусом особи (померла, загинула, пропала безвісти), потребами у житлі, фінансовим станом, соціальною активністю та самозабезпеченням тощо) для реалізації ветеранами війни свого права на житло на пільгових умовах.

Відсутність ведення Єдиного державного реєстру ветеранів війни та припинення ведення Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов, не забезпечує акумулювання на рівні держави консолідованої інформації про ветеранів війни та їх перебування на квартирному обліку.

Зазначене створює суттєві ризики неефективного та незаконного використання бюджетних коштів.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту поінформувати Верховну Раду України.

2. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів та Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини в порядку інформування.

3. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування та рекомендувати передбачити при розробленні проєкту Загальнодержавної житлової програми на 2021–2031 роки ефективні механізми розв'язання житлових проблем ветеранів війни.

4. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінетові Міністрів України** та рекомендувати:

- розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону України про внесення змін до Житлового кодексу Української РСР в частині осучаснення положень щодо забезпечення житлом громадян, які потребують соціального захисту;

- розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України в частині передбачення у переліку видатків, що здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів, бюджетів територіальних громад видатки на виплату грошової компенсації ветеранам війни за належні для отримання жилі приміщення;

- внести зміни до Правил реєстрації місця проживання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207, в частині удосконалення положень щодо реєстрації місця проживання/перебування осіб в Україні.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Міністерству соціальної політики України** та рекомендувати врахувати результати аудиту при формуванні та реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення.

6. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Міністерству у справах ветеранів України** та рекомендувати:

- підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкти постанов про внесення змін до порядків та умов надання субвенцій, а також порядків виплати грошової компенсації окремим категоріям осіб, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 719, від 28.03.2018 № 214, від 18.04.2018 № 280 та від 20.02.2019 № 206, якими передбачити:

- виключення норми щодо використання грошової компенсації шляхом інвестування в об'єкти житлового будівництва відповідно до Законів України «Про інвестиційну діяльність» та «Про кооперацію» або доповнити критерії, яким має відповідати об'єкт житлового будівництва, щодо якого буде вчинено правочин, нормою готовності на рівні 80 відсотків;

- конкретний перелік витрат, які пов'язані з купівлею, оформленням права власності на житло та сплатою передбачених законодавством податків і зборів;

- норму перерахування органом соціального захисту населення на спеціальний рахунок заявника коштів грошової компенсації в повному розмірі відповідно до рішення комісії;

- скорочення терміну, протягом якого заявники можуть використати грошову компенсацію на придбання житла в прийнятих в експлуатацію житлових будинках, з одного року до шести місяців;

- норму визначення черговості виплати грошової компенсації за датою взяття особи на квартирний облік зі статусом «особа з інвалідністю внаслідок війни» та особи зі статусом «член сім'ї загиблого»;

в умовах, за яких орган соціального захисту населення дає згоду на переказ коштів грошової компенсації із спеціального рахунка заявника на рахунок, зазначений у договорі, норму щодо обмеження вартості житла, що придбається, вартістю, визначеною суб'єктом оціночної діяльності;

норму щодо необхідності відображення структурними підрозділами з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської держадміністрацій в інформації про житло, яке придбано ветеранами війни, суми використаної грошової компенсації на придбання житла;

– забезпечити постійний контроль за станом включення регіональними органами соціального захисту населення до інформацій про потребу у виплаті грошової компенсації достовірних показників розміру призначеної грошової компенсації та вживати заходи у разі встановлення порушення комісіями законодавства при визначенні розміру такої компенсації;

– забезпечити створення та ведення Єдиного державного реєстру ветеранів війни.

7. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати Міністерству розвитку громад та територій України і рекомендувати:

– внести зміни до Порядку визначення та застосування показників опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України, затвердженого наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури від 27.09.2005 № 174, в частині осучаснення порядку визначення опосередкованої вартості спорудження житла, а також передбачення термінів опублікування таких показників;

– опрацювати разом з Міністерством фінансів України питання щодо фінансового забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

8. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати департаменту соціального захисту населення Дніпропетровської обласної державної адміністрації, департаменту соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації, департаменту соціальної політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), департаменту соціального захисту населення Львівської обласної державної адміністрації, департаменту соціального захисту населення Полтавської обласної державної адміністрації, департаменту соціальної та сімейної політики Одеської обласної державної адміністрації, департаменту соціальної політики населення Дніпровської міської ради, департаменту соціального захисту населення та питань АТО виконавчого комітету Кременчуцької міської ради Полтавської області, Печерській районній в місті Києві державній адміністрації, управлінню праці та соціального захисту населення Печерської районної в місті Києві державної адміністрації, управлінню праці та соціального захисту населення Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації, відділу охорони здоров'я та соціального захисту населення Біляївської міської ради Одеської області, управлінню соціальної політики Білгород-Дністровської міської ради, управлінню соціального захисту населення та охорони здоров'я Білгород-Дністровської районної державної адміністрації, управлінню соціального

захисту населення Біляївської районної державної адміністрації Одеської області, управлінню соціального захисту населення виконавчого комітету Шевченківської районної у м.Полтаві ради, управлінню соціального захисту населення виконавчого комітету Київської районної у м. Полтаві ради, управлінню соціального захисту населення Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, виконавчому комітету Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, виконавчому комітету Кременчуцької міської ради Полтавської області, виконавчому комітету Полтавської міської ради, управлінню соціального захисту департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради, департаменту житлового господарства та інфраструктури Львівської міської ради, управлінню соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області, управлінню соціального захисту населення Броварської міської ради Київської області, виконавчому комітеті Соборної районної у місті Дніпрі ради, управлінню соціального захисту населення Дніпровської районної державної адміністрації, управлінню праці, сім'ї та соціального захисту виконавчого комітету Бердичівської міської ради, виконавчому комітету Броварської міської ради Київської області і рекомендувати розглянути рішення, запланувати та вжити заходи щодо усунення встановлених порушень і недоліків та недопущення їх у подальшому.

9. Повідомити Офіс Генерального прокурора про виявлені ознаки кримінальних правопорушень.

Заступник Голови
Рахункової палати

А. В. Майснер

Назви бюджетних програм, які досліджувалися під час аудиту

2017 рік

КПКВК 2511120 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих осіб, визначених абзацами п'ятим–восьмим пункту 1 статті 10, а також для осіб з інвалідністю I-II групи, визначених пунктами 11–14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в **антитерористичній операції**, та потребують поліпшення житлових умов»

2018 рік

КПКВК 2511120 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих осіб, визначених абзацами п'ятим–восьмим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в **антитерористичній операції**, забезпеченні її проведення, визначених пунктами 11–14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 2511190 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для **внутрішньо переміщених осіб**, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, та визнані інвалідами війни III групи відповідно до пунктів 11–14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19–20 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 2511200 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих **учасників бойових дій на території інших держав**, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов».

2019 рік

КПКВК 2511120 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абзацами п'ятим–восьмим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I - II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в **антитерористичній операції**, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пунктами 11–14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 2511190 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для **внутрішньо переміщених осіб**, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11–14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19–20 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 2511200 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей **учасників бойових дій на території інших держав**, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 2511210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I - II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у **Революції Гідності**, визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов».

2020 рік

КПКВК 1511040 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абзацами п'ятим-восьмим пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в **антитерористичній операції**, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пунктами 11–14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 1511050 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для **внутрішньо переміщених осіб**, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11–14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19–20 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 1511060 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей **учасників бойових дій на території інших держав**, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов»;

КПКВК 1511070 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I - II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у **Революції Гідності**, визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов».

Схема призначення та виплати грошової компенсації ветеранам війни

**Показники видатків субвенцій на виплату грошової компенсації за належні
для отримання жилі приміщення за 2017–2019 роки**

№ з/п	КПКВК	2017	2018	2019	Разом
КПКВК 2511120 (АТО/ООС)					
1.	Затверджено (зі змінами), млн грн	493,6	598,7	332,2	1424,5
2.	Перераховано, млн грн	493,6	598,7	332,2	1424,5
	<i>відс. перерахування</i>	100,0	100,0	100,0	100,0
3.	Касові видатки, млн грн	490,8	595,5	328,5	1414,8
	<i>відс. виконання</i>	99,4	99,5	98,9	99,3
	<i>різниця (+/-)</i>	2,8	3,2	3,7	9,7
4.	Кількість одержувачів, осіб	581	632	307	1520
5.	Середній розмір грошової компенсації, тис. грн	844,8	942,2	1070,0	930,8
КПКВК 2511190 (ВПО)					
1.	Затверджено (зі змінами), млн грн	—	48,7	62,2	110,9
2.	Перераховано, млн грн	—	48,7	62,1	110,8
	<i>відс. перерахування</i>	—	100,0	99,8	99,9
3.	Касові видатки, млн грн	—	48,3	61,4	109,7
	<i>відс. виконання</i>	—	99,2	98,9	99,0
	<i>різниця (+/-)</i>		0,4	0,7	1,1
4.	Кількість одержувачів, осіб	—	52	60	112
5.	Середній розмір грошової компенсації, тис. грн	—	928,8	1023,3	979,5
КПКВК 2511200 (УДБ)					
1.	Затверджено (зі змінами), млн грн	—	207,1	200,0	407,1
2.	Перераховано, млн грн	—	207,1	199,8	406,9
	<i>відс. перерахування</i>	—	100,0	99,9	99,9
3.	Касові видатки, млн грн	—	205,4	196,8	402,2
	<i>відс. виконання</i>	—	99,2	98,5	98,8
	<i>різниця (+/-)</i>		1,7	3,0	4,7
4.	Кількість одержувачів, осіб	—	204	165	369
5.	Середній розмір грошової компенсації, тис. грн	—	1006,9	1192,7	1090,0
КПКВК 2511210 (Революція Гідності)					
1.	Затверджено (зі змінами), млн грн	—	—	24,7	24,7
2.	Перераховано, млн грн	—	—	24,7	24,7
	<i>відс. перерахування</i>	—	—	100,0	100,0
3.	Касові видатки, млн грн	—	—	22,4	22,4
	<i>відс. виконання</i>	—	—	90,7	90,7
	<i>різниця (+/-)</i>			2,3	2,3

№ з/п	КПКВК	2017	2018	2019	Разом
4.	Кількість одержувачів, осіб	—	—	22	22
5.	Середній розмір грошової компенсації, тис. грн	—	—	1018,2	1018,2
Усього					
1.	Затверджено (зі змінами), млн грн	493,6	854,5	619,1	1967,2
2.	Перераховано, млн грн	493,6	854,5	618,8	1966,9
	відс. перерахування	100,0	100,0	99,9	99,9
3.	Касові видатки, млн грн	490,8	849,2	609,1	1949,1
	відс. виконання	99,4	99,4	98,4	99,1
	різниця (+/-)	2,8	5,3	9,7	17,8
4.	Кількість одержувачів, осіб	581	888	554	2023
5.	Середній розмір грошової компенсації, тис. грн	844,8	956,3	1 099,5	963,5

**Фото приміщення гуртожитку за адресою: м. Бровари, Київська область,
вул. Калнишевського (Котовського), 6а
(огляд проведено 18 серпня 2020 року)**

Фото 1. Будівля гуртожитку, в якому зареєстровано 418 осіб

Фото 2. Центральний вхід до гуртожитку

Фото 3. Нежитлова частина гуртожитку

Фото 4. Заселена частина гуртожитку